

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta sekä laiksi sähkömarkkinalain 9 ja 14 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta. Lailla luotaisiin sähkön alkuperätakuuta koskeva järjestelmä, jonka avulla sähköntuottajat voisivat halutessaan varmentaa tuottamansa sähkön tuotantotavan sekä energialähteen. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin sähkön tuotantotavat ja energialähteet, jotka kuuluisivat alkuperätakuujärjestelmän piiriin. Alkuperätakuuta myönnettäisiin ensivaiheessa uusiutuviin energialähteistä tuotetulle sähkölle. Järjestelmää voitaisiin laajentaa myöhemmin myös muihin energialähteisiin ja tuotantotapoihin. Alkuperätakuuiden myöntäjänä toimisi järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkonhaltija. Hyväksytyt arviointilaitoksen tulisi varmentaa voimalaitoksen tuotantotapa ja sen käyttämät energialähteet ennen alkuperätakuuiden myöntämisen aloittamista. Energiamarkkinavirasto vastaisi voimalaitosten varmennuksia suorittavien arviointilaitosten hyväksymisestä sekä alkuperätakuujärjestelmän edellyttämistä valvontatehtävistä.

Sähkönmyyjien tulisi ilmoittaa sähkönkäyttäjille suunnatuissa sähkölaskuissa ja myynninedistämisaineistossa tietoja myymänsä sähkön energialähteistä sekä eräistä niiden aiheuttamista ympäristövaikutuksista. Ilmoi-

tettavia tietoja olisivat tiedot edellisenä vuonna myydyin sähkön tuottamiseen käytetyistä energialähteistä sekä viittaus julkisiin tietolähteisiin, joissa olisi saatavilla tietoja energialähteistä syntyneistä hiilidioksidipäästöistä ja radioaktiivista jätteistä.

Esitykseen sisältyy lisäksi ehdotus sähkömarkkinalain 9 ja 14 §:n muuttamisesta. Ehdotuksella täsmennettäisiin sähköverkkopalveluiden hinnoittelua koskevia säännöksiä siten, että säännöksistä ilmenisi yksiselitteisesti, että verkonhaltijoiden liittymis- ja siirtomaksuissa tulisi ottaa huomioon voimalaitoksen verkkoon liittämistä aiheutuvat hyödyt.

Esityksellä pantaisiin täytäntöön uusiutuviin energialähteiden edistämistä koskevan direktiivin alkuperätakuuta ja verkkoon pääsyä koskevat säännökset sekä uuden sähkön sisämarkkinadirektiivin säännökset sähkön alkuperän ilmoittamisesta.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 27 lokakuuta 2003 tai, mikäli esityksen käsittely on tuolloin vielä kesken, mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Sähkön alkuperän ilmoittamista koskevaa velvoitetta sovellettaisiin kuitenkin laskuihin ja myynninedistämisaineistoon, jotka toimitetaan sähkönkäyttäjille 1 heinäkuuta 2004 tai sen jälkeen.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Nykytila.....	4
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
1.1.1. Sähkön alkuperän varmentaminen.....	4
1.1.2. Sähkön alkuperän ilmoittaminen.....	5
1.1.3. Uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön verkkoon pääsy	5
1.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö	5
1.2.1. Euroopan unioni	5
RES-E -direktiivi	5
Uusi sähkön sisämarkkinadirektiivi	6
Ehdotus CHP-direktiiviksi	6
1.2.2. Eräiden maiden suunnitelmat ja ratkaisut.....	6
Ruotsi.....	6
Itävalta.....	7
Muut EU:n jäsenvaltiot.....	7
1.3. Nykytilan arviointi.....	8
1.3.1. Sähkön alkuperän varmentaminen.....	8
1.3.2. Sähkön alkuperän ilmoittaminen	8
1.3.3. Uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön verkkoon pääsy	8
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	9
2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	9
2.2. Keskeiset ehdotukset	9
2.2.1. Sähkön alkuperän varmentaminen.....	9
2.2.2. Sähkön alkuperän ilmoittaminen.....	11
2.2.3. Uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön verkkoon pääsy	11
3. Esityksen vaikutukset.....	11
3.1. Taloudelliset vaikutukset	11
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	12
3.3. Ympäristövaikutukset	12
3.4. Vaikutukset sähkönkäyttäjiin.....	12
4. Asian valmistelu	12
4.1. Valmisteluvaiheet ja – aineisto	12
4.2. Lausunnot.....	13
4.2.1. Lausunnot uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön edistämiskeinoja koskeneesta raportista.....	13
4.2.2. Lausunnot luonnoksesta hallituksen esitykseksi.....	13
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	13
5.1. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista.....	13

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	15
1. Lakiehdotusten perustelut	15
1.1. Laki sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta	15
1 luku. Yleiset säännökset	15
2 luku. Sähkön alkuperän varmentaminen	15
3 luku. Sähkön alkuperän ilmoittaminen	18
4 luku. Täydentävät säännökset ja voimaantulo	19
1.2. Laki sähkömarkkinalain 9 ja 14 §:n muuttamisesta	21
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	21
3. Voimaantulo	22
LAKIEHDOTUKSET	23
Laki sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta	23
Laki sähkömarkkinalain 9 ja 14 §:n muuttamisesta	27
RINNAKKAISTEKSTIT	28
Laki sähkömarkkinalain 9 ja 14 §:n muuttamisesta	28

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

1.1.1. Sähkön alkuperän varmentaminen

Suomessa ei ole voimassa tällä hetkellä lakisäätteistä sähkön alkuperätakuujärjestelmää. Sähkönmyyjät ovat pystyneet halutessaan varmentamaan myymänsä sähkön alkuperän muiden muassa Suomen Luonnonsuojeluliiton ry:n ”Norppa suosittelee ekoenergiaa”-merkin tai eurooppalaisen RECS-sertifikaattijärjestelmän avulla.

Suomen luonnonsuojeluliitto on vuodesta 1998 alkaen myöntänyt liiton kriteerit täyttävälle energiantuotannolle Norppa suosittelee ekoenergiaa -merkin. Merkkiä hakevat energian tuottajat ja sen myöntää liiton energianeuvosto. Tuottajayhtiöt maksavat merkin käytöstä kriteerit täyttävän tuotantonsa mukaan. Myös sähkön jälleenmyyjät maksavat merkin käytöstä mainonnassaan. Maksu perustuu ostetun ekoenergian määrään. Luonnonsuojeluliiton kriteerit tälle niin sanotulle Norppa-sähkölle edellyttävät sähkön tuottamista uusiutuvilla energialähteillä, joiksi on luokiteltu aurinkoenergia, tuulivoima ja biomass sekä ennen vuotta 1996 käyttöön otettu vesivoima. Nykyiset myöntämisperusteet ovat voimassa vuoden 2003 loppuun saakka, jonka jälkeen niitä tiukennetaan. Vastaava merkintäjärjestelmä on käytössä myös Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa. Lisäksi eräissä muissa Euroopan maissa, kuten Saksassa ja Sveitsissä on käytössä vastaavanlaisia sähkön ympäristömerkintäjärjestelmiä. Luonnonsuojeluliiton järjestelmään kuuluva Norppa-sähköä tuottava yritys on velvollinen toimittamaan Suomen luonnonsuojeluliitolle tietoja ja raportteja kuluttajavalituksestaan ja ympäristötoiminnastaan. Lisäksi yrityksen on liityttävä kauppa- ja teollisuusministeriön luomaan energiansäästösopimusjärjestelmään. Ympäristömerkityn Norppa-sähkön

toimituksia valvotaan vuositarkastuksin, jotka suorittaa auktorisoitu tilintarkastaja. Tarkastuksissa selvitetään, onko verkkoon syötetty ehdot täyttävällä tavalla tuotettua energiaa se määrä, joka on merkittynä myyty. Suomen Luonnonsuojeluliitto myös seuraa yhtiöiden markkinointia ympäristömerkityn energian osalta.

Eurooppalainen uusiutuvan energian alkuperätodistus- eli sertifikaattijärjestelmä RECS (Renewable Energy Certificate System) käynnistyi vuonna 1999. Tällä hetkellä sen jäsenenä on runsas 80 eurooppalaista sähkön tuottajaa, myyjää ja loppukäyttäjää, joista suomalaisia osapuolia on 17. RECS-hankkeen koevaihe alkoi vuonna 2001 ja päättyi vuoden 2002 lopussa. Koevaiheen tavoitteena oli saada kokemuksia kansainvälisestä vihreiden sertifikaattien kaupasta sekä harmonisoida kansallisia sertifikaattihankkeita. Koevaiheen jälkeen RECS:stä on muodostunut vapaaehtoinen järjestelmä, jossa käydään kauppaa sähkön uusiutuvan alkuperän takaavilla sertifikaateilla. Järjestelmän piiriin hyväksytään muu kuin fossiiliseen energiaan ja ydinenergiaan perustuva sähköntuotanto. RECS-sertifikaatti sisältää tiedon sertifikaatin myöntämishetkestä, sähköntuotantolaitoksesta, sen kapasiteetista ja tuotantomuodosta sekä saadusta julkisesta tuesta. Sertifikaattia ei myönnetä tuotannolle, jos tuotannolle on myönnetty jokin muu sertifikaatti tai fyysistä sähköä myydään muutoin niin sanottuna vihreänä sähkönä. Kansallinen todistusten myöntäjä vastaa RECS-sertifikaattien myöntämisestä ja rekisteröinnistä. Todistukset myöntää yleensä kansallinen järjestelmä-vastaava kantaverkonhaltija tai viranomais, joka ei saa itse käydä kauppaa sertifikaateilla. Suomessa todistusten myöntäjänä toimii järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkonhaltija Fingrid Oyj. RECS-hankkeeseen liittyvät kansalliset todistusten myöntäjät ovat perustaneet erillisen järjestön, joka vastaa osaltaan järjestelmän kehitystyös-

tä. Hankkeen säännöt on vahvistettu järjestön valmistelemissa RECS-järjestelmän perusasiakirjassa.

1.1.2. Sähkön alkuperän ilmoittaminen

Suomessa ei ole tällä hetkellä lainsäädäntöä, joka velvoittaisi sähkönmyyjä ilmoittamaan sähkön markkinoinnissa sähkönhankinnan energialähteitä tai sen ympäristövaikutuksia. Käytännössä useat sähkönmyyjät jakavat tietoa sähkönhankinnastaan ja sen ympäristövaikutuksista internetin ja vuosikertomuksensa kautta. Monet yhtiöt julkaisevat myös erillistä ympäristöraporttia.

1.1.3. Uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön verkkoon pääsy

Suomessa verkkoon pääsystä säädetään sähkömarkkinalain (386/1995) 3 luvussa. Lain 9 §:n 1 momentissa säädetään, että verkonhaltijan tulee ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkooan sekä yhteyksiä toisiin verkoihin asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti ja turvata osaltaan riittävän hyvälaatuisen sähkön saanti asiakkaille (verkon kehittämisvelvollisuus). Pykälän 2 momentin mukaan verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää verkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät sähkönkäyttöpaikat ja sähköntuotantolaitokset toiminta-alueellaan (liittämisvelvollisuus). Lain 10 §:n mukaan verkonhaltijan on kohtuullista korvausta vastaan myytävä sähkön siirtopalveluja niitä tarvitseville verkkonsa siirtokyvyn rajoissa (siirtovelvollisuus).

Sähkömarkkinalain 12 §:n mukaan verkonhaltijan tulee julkaista verkkopalvelujensa yleiset myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet. Lain 14 §:n 1 momentin mukaan verkkopalvelujen myyntihintojen ja -ehtojen sekä niiden määräytymisperusteiden on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille verkon käyttäjille. Niistä saa poiketa vain erityisistä syistä. Pykälän 3 momentin mukaan verkkopalvelujen hinnoittelussa ei saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajauksia. Siinä on kuitenkin otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuuden ja tehokkuuden vaatimat ehdot.

1.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

1.2.1. Euroopan unioni

RES-E -direktiivi

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/77/EY, annettu 27 päivänä lokakuuta 2001, sähköntuotannon edistämisestä uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön sisämarkkinoilla (jäljempänä RES-E -direktiivi) edellyttää sähkön alkuperätakuujärjestelmän toimeenpanoa. Artiklan 5 mukaan jäsenvaltioiden on luotava järjestelmä, jossa sähköntuotannolle uusiutuvista energialähteistä annetaan pyydettyä alkuperätakuu. Alkuperätakuun antaa jäsenvaltion nimeämä sähkön tuotannosta ja jakelusta riippumaton elin. Alkuperätakuun tulee sisältää tiedot tuotannon energialähteestä, tuotantoajankohdasta ja -paikasta sekä vesivoimaloiden osalta voimalaitoksen kapasiteetista. Lisäksi alkuperätakuun on osoitettava, että sähkö on tuotettu direktiivissä mainituista uusiutuvista energialähteistä.

RES-E -direktiivissä säädetään myös uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön verkkoon pääsystä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että siirto- ja jakeluverkkoperaattorit takaavat uusiutuvasta energiasta tuotetun sähkön siirron. Jäsenvaltiot voivat myös säätää, että verkko-operaattoreiden on asetettava uusiutuvaan energiaan perustuva sähkö etusijalle. Verkko-operaattoreiden on laadittava ja julkaistava säännöt teknisten toimien kustannusten jaosta, kuten verkkoon liittäminen ja verkkojen vahvistus, jotka ovat tarpeen uusiutuvan sähkön tuottajien verkkoon liittämiseksi. Sääntöjen on oltava objektiivisia, avoimia ja syrjimättömiä sekä niiden on otettava huomioon kaikki kustannukset ja hyödyt, jotka liittyvät kyseessä olevan tuottajan verkkoon liittymiseen. Jäsenvaltiot voivat halutessaan vaatia verkko-operaattoreita maksamaan edellä mainitut kustannukset kokonaan tai osittain.

Verkko-operaattoreiden on tarjottava uuden liittymän haluavalle yksityiskohtainen arvio liittymän kustannuksista, ja jäsenvaltiot voivat antaa uusiutuvan sähkön tuottajalle luvan tehdä tarjouspyyntö liittymätöistä. Verkko-

operaattoreiden on laadittava ja julkaistava säännöt järjestelmäasennusten, kuten verkoon liitännät ja verkkojen vahvistus, kustannusten jaosta, jotta kustannukset voidaan jakaa kaikkien asennuksista hyötyvien tuottajien välillä. Järjestelmän on oltava objektiivinen, avoin ja syrjimätön, ja siinä on otettava huomioon alkuvaiheessa ja myöhemmin liittyneiden tuottajien sekä muiden verkkooperaattoreiden saama hyöty. Siirto- ja jakelumaksuilla ei saa syrjiä uusiutuvaa sähköä etenkin silloin, kun sähköä tuotetaan syrjäisillä alueilla. Uusiutuvan sähkön siirrosta ja jakelusta perittävien maksujen tulee ottaa huomioon laitoksen verkkoon liittämistä aiheutuvat kustannushyödyt.

Uusi sähkön sisämarkkinadirektiivi

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/54/EY, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2003, sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 96/92/EY kumoamisesta (jäljempänä uusi sähkön sisämarkkinadirektiivi) edellyttää, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että sähköntoimittajat erittelevät loppukäyttäjille suunnatuissa laskuissa tai niiden liitteissä ja myyminen edistämisenä myymänsä sähkön tuottamiseen käytettyjen energialähteiden osuudet. Lisäksi niissä on oltava ainakin viittaus julkisiin tietolähteisiin sähkönmyyjän edellisen kalenterivuoden aikana myymän sähkön energialähteiden ympäristövaikutuksista, ainakin hiilidioksidipäästöistä ja radioaktiivisista jätteistä.

Ehdotus CHP-direktiiviksi

Euroopan komission 22 päivänä heinäkuuta 2002 antamaan ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi hyötylämmön tarpeeseen perustuvan sähkön ja lämmön yhteistuotannon edistämistä sisämarkkinoilla [KOM(2002) 415 lopullinen; jäljempänä ehdotus CHP-direktiiviksi] sisältyy velvoite, jonka mukaan jäsenvaltioiden on kahden vuoden kuluessa direktiivin voimaantulosta varmistettava, että sähkön ja lämmön yhteistuotantoon perustuvalla sähkölle annetaan pyydettyä alkuperätakuu. Alkuperätakuuun tulee sisältää tiedot tuotan-

non polttoaineesta, tuotantoajankohdasta ja -paikasta sekä tuotetun lämmön käyttötarkoituksesta. Lisäksi alkuperätakuussa on ilmoitettava tehokkaan yhteistuotannon määrittelyssä käytetyt kansalliset viitearvot. Ehdotus CHP-direktiiviksi sisältää myös RES-E –direktiiviä vastaavat säännökset sähkön ja lämmön yhteistuotantoon perustuvan sähkön verkkoon pääsyn varmistamisesta.

Neuvoston työryhmäkäsittelyssä on muutettu ehdotuksen alkuperätakuumenettelyjä siten, että alkuperätakuu myönnettäisiin vain tehokkaaseen sähkön ja lämmön yhteistuotantoon perustuvalle sähkölle ja, että tuotetun sähkön määrän laskenta perustuisi harmonisoi-tuihin viitearvoihin. Euroopan komissio on antanut 23 päivänä heinäkuuta 2003 asiaa koskevan muutetun ehdotuksen [KOM (2003) 416 lopullinen]. Direktiiviehdotuksen käsittely jatkuu neuvostossa ja parlamentissa syksyllä 2003, ja se hyväksyttäneen viimeistään alkuvuodesta 2004.

1.2.2. Eräiden maiden suunnitelmat ja ratkaisut

Ruotsi

Ruotsissa RES-E –direktiivin alkuperätakuuta koskevat velvoitteet on pantu täytäntöön lailla uusiutuvan energian alkuperätakuista [Lag (2003/437) om ursprungsgarantier avseende förnybar el]. Laki tulee voimaan 1 lokakuuta 2003. Laki antaa uusiutuvan sähkön tuottajalle oikeuden saada alkuperätakuu uusiutuvista energialähteistä tuotamalleen sähkölle. Alkuperätakuu on todistettu siitä, että tietty määrä uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä on tuotettu tiettyssä tuotantolaitoksessa tietyn ajanjakson kuluessa. Alkuperätakuun saamiseen oikeutettuja ovat: 1) voimalaitoksenhaltija, jonka voimalaitoksen energialähteenä on tuuli-, aurinko-, aalto- tai maalämpöenergia taikka näiden yhdistelmä ja joka on oikeutettu saamaan tälle tuotannolle sähkösertifikaateista annetun lain [Lag (2003:113) om elcertifikat] mukaisen sähkösertifikaatin, 2) vesivoimalaitoksen haltija sekä 3) voimalaitoksenhaltija, joka tuottaa sähköä voimalaitoksessaan biopolttoaineista. Biopolttoaineella tarkoitetaan

laissa polttoainetta, joka on valmistettu biomassasta sekä kaatopaikkakaasua, jäteveden käsittelylaitoksen kaasua ja biokaasua.

Alkuperätakuiden myöntäjänä toimii järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkkoviranomainen Affärsverket Svenska Kraftnät ja valvontaviranomaisena valtion energiavirasto. Energiaviraston valvontatoimivalta ei ulotu viranomaisasemassa olevaan Svenska Kraftnätiin.

Ruotsissa on 1 toukokuuta 2003 otettu käyttöön ostovelvoitteeseen perustuva uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön edistämiseen tähtäävä järjestelmä, joka perustuu alkuperätodistuksiin eli sertifikaatteihin (Lag om elcertifikat). Suoria investointitukia ja verotukia vähennetään asteittain, ja ne on tarkoitus poistaa kokonaan vuoden 2008 jälkeen. Lain mukaan sähkökäyttäjällä on velvollisuus hankkia tietty määrä sertifikaatteja suhteessa kuluttamansa sähkön määrään. Sähkösertifikaateista annettu laki liittyy osaltaan RES-E –direktiivin täytäntöönpanoon Ruotsissa ja on menettelyllisenä perustana myös uusiutuvan energian alkuperätakuita koskevalle laille.

Ruotsi ei ole toistaiseksi pannut täytäntöön uuden sähkön sisämarkkinadirektiivin velvoitteita sähkön alkuperän ilmoittamisesta.

Itävalta

Itävallassa RES-E –direktiivin alkuperätakuita koskevat velvoitteet on pantu täytäntöön vihreästä sähköstä annetulla lailla [Bundesgesetz, mit dem Neuregelungen auf dem Gebiet der Elektrizitätserzeugung aus erneuerbaren Energieträgern und auf dem Gebiet der Kraft-Wärme-Kopplung erlassen werden (Ökostromgesetz; BGBl I Nr. 149/2002)]. Laki on tullut voimaan 1 tammikuuta 2003. Laki antaa uusiutuvan sähkön tuottajalle oikeuden saada alkuperätakuu uusiutuvista energialähteistä tuottamalleen sähkölle. Alkuperätakuu on tarkoitettu selvitykseksi sähkönmyyjille ja sähkökäyttäjille, eikä alkuperätakuujärjestelmään liity ostovelvoitteita tai taloudellisia tukimuotoja uusiutuvista energialähteistä tuotetulle sähkölle. Pienvesivoimalle myönnettyihin sertifikaatteihin perustuva ostovelvoitekokeilu kumottiin lain

voimaan tullessa.

Alkuperätakuuseen sisältyvät tiedot tuotetun sähkön määrästä, tuotantoajankohdasta ja -paikasta sekä voimalaitoksen kapasiteetista ja energialähteistä. Alkuperätakuun myöntää paikallinen verkonhaltija. Järjestelmää valvovat alueelliset viranomaiset, joiden tehtävänä on valvoa voimalaitoksia.

Sähkön alkuperän ilmoittamista sähkökäyttäjille koskeva järjestelmä otettiin käyttöön Itävallassa samassa yhteydessä vihreästä sähköstä annetun lain kanssa sähkötaloudesta ja sähköjärjestelmästä annettuun lakiin tehdyllä muutoksella. Muutos otettiin käyttöön vaiheittain siten, että 1 tammikuuta 2003 lähtien sähkökäyttäjälle myydyin sähkön energialähteet on tullut ilmoittaa sähkökäyttäjälle joko tuotekohtaisena tietona tai myyjäkohtaisena tietona. Tämän menettelytavan käytössäoloaikana sähkömyyjän on mahdollista myydä uusiutuvista energialähteistä tuotettu sähkö esimerkiksi ympäristötietoisille kuluttajille ja muista energialähteistä tuotettu sähkö esimerkiksi hintatietoisille teollisuusasiakkaille. Järjestelmä yhtenäistetään siirtymäkauden kuluessa 1 heinäkuuta 2004 mennessä siten, että jatkossa sähkömyyjän tulee ilmoittaa tiedot energialähteistä aina yhtiökohtaisesti.

Sähkön alkuperää koskeva ilmoitus annetaan sähkökäyttäjälle menneeltä vuodelta vuotuisen tasotilustilaston yhteydessä. Ilmoituksen tulee sisältää tiedot sähkön energialähteistä, tiedot tuotantoajankohdasta ja -paikasta sekä tuottajan nimi ja osoite. Annetut tiedot tulee olla tarkistettavissa ja sähkömyyjän tulee vahvistuttaa ne akkreditoinnin saaneella arviointilaitoksella. Sähkömyyjä voi hyödyntää alkuperätakuita selvityksenä sähkön alkuperää koskevan ilmoitusvelvollisuuden oikeellisuudesta.

Muut EU:n jäsenvaltiot

RES-E –direktiivin täytäntöönpano on toistaiseksi käynnissä useimmissa EU:n jäsenvaltioissa. Vastaavasti uuden sähkön sisämarkkinadirektiivin täytäntöönpano on vasta alkamassa jäsenvaltiossa. Tämän vuoksi muiden jäsenvaltioiden ratkaisuksista ei ole saatavilla tietoja.

1.3. Nykytilan arviointi

1.3.1. Sähkön alkuperän varmentaminen

Suomessa ei ole voimassa tällä hetkellä alkuperätakuujärjestelmää, joka täyttäisi RES-E -direktiivin vaatimukset. Koska Suomen Luonnonsuojeluliiton ”Norppa suosittelee ekoenergiaa” -merkki ja RECS-järjestelmä eivät sellaisenaan täytä direktiivin vaatimuksia, tulee Suomeen luoda myös valtion takaama alkuperätakuujärjestelmä. Tätä järjestelmää ei ole kuitenkaan tarpeen luoda kilpaillevaksi järjestelmäksi, vaan sen toteuttamisessa on varmistettava yhteensopivuus muiden olemassa olevien järjestelmien kanssa. Valtion takaama alkuperätakuu muodostaisi siten eräänlaisen tuoteselosteen, jonka ominaisuuksia voitaisiin täydentää esimerkiksi Suomen Luonnonsuojeluliiton Norppamerkillä tai yrityksen omalla sähkön tuotemerkillä. RECS-järjestelmän liittäminen alkuperätakuuseen mahdollistaisi puolestaan uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön sertifikaattien kaupan erillisinä arvopapereina.

1.3.2. Sähkön alkuperän ilmoittaminen

Kauppa- ja teollisuusministeriö on antanut asetuksen sähkön siirtoa ja sähköenergiaa koskevien laskujen erittelystä (836/2000). Asetus ei sisällä säännöksiä sähkön hankinnan energialähteiden tai niiden ympäristövaiikutusten ilmoittamisesta. Myöskään sähkönmyyjien myynninedistämisaineiston sisällöstä ei ole säädöksiä tältä osin. Uusi sähkön sisämarkkinadirektiivi edellyttää sähkönkäyttäjille myydyin sähkön energialähteiden sekä niistä syntyvien hiilidioksidipäästöjen ja radioaktiivisten jätteiden määrän ilmoittamista koskevien säännösten antamista.

1.3.3. Uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön verkkoon pääsy

Sähkömarkkinalain 3 luvun voimassa olevat säännökset takaavat uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön verkkoon pääsyn RES-E -direktiivin edellyttämällä tavalla. Säännökset ovat osin kuitenkin tulkinnanvaraisia.

Direktiivin 7 artiklan 1 kohdan mukainen yleinen velvoite taata uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön verkkoon pääsy toteutuu Suomessa sähkömarkkinalaissa verkonhaltijoille asetetuilla kehittämis-, liittämisen- ja siirtovelvoitteilla.

Direktiivin 7 artiklan 2—5 kohdissa säädetään uusiutuvia energialähteitä hyödyntävien voimalaitosten verkkoon liittämistä sekä liittämisen aiheuttamista järjestelmäasennuksista. Artiklan 2 kohdassa edellytetään, että verkonhaltijoiden on laadittava ja julkaistava objektiiviset, avoimet ja syrjimättömät tekniset vaatimukset uusiutuvia energialähteitä hyödyntävien uusien sähköntuottajien verkkoon liittämiseksi. Liittämisessä on otettava huomioon erityisesti siitä aiheutuvat kustannukset ja hyödyt. Artiklan 4 kohdassa edellytetään, että verkonhaltijan on annettava liittymistä haluavalle tuottajalle kattava ja yksityiskohtainen arvio liittämisen kustannuksista. Lisäksi 5 momentin mukaan verkonhaltijoiden on laadittava ja julkaistava säännöt järjestelmäasennusten, kuten verkkoyhteyksien ja verkkojen vahvistamisen, aiheuttamien kustannusten jaosta kaikkien asennuksista hyötyvien kesken.

Verkkoon liittäminen ja verkon kehittäminen ovat osa verkonhaltijan sähköntuottajille tarjoamaa verkkopalvelua. Liittämisestä ja verkon kehittämisestä aiheutuvien hyötyjen huomioiminen sisältyy verkkopalveluiden hinnoittelun kohtuullisuuden vaatimukseen, jonka vaatimuksen perusteita ovat muun muassa hinnoittelun kustannusvastaavuuden ja avoimuuden vaatimukset. RES-E -direktiivin 7 artiklan 2—5 kohtien säännösten vaatimusten voidaan tämän vuoksi katsoa täyttyvän sähkömarkkinalain 9, 12 ja 14 §:ien perusteella. Säännöksiä tulisi tältä osin kuitenkin selvittää, jotta lain tulkinta olisi yksiselitteinen. Lain täsmennystä ei ole tarpeen rajoittaa pelkästään uusiutuviin energialähteisiin, koska esimerkiksi kaikesta hajautetusta tuotannosta voi aiheutua samankaltaisia hyötyjä.

Direktiivin 7 artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, ettei verkonhaltijoiden siirto- ja jakelumaksuilla syrjitä uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä. Edelleen myös sähkön siirrosta ja jakelusta perittyjen maksujen on vastattava niistä saatua kustannushyötyä. Sähkön siirrosta ja

jakelusta perittävien maksujen syrjimättömyyden vaatimus sisältyy jo nykyisellään sähkömarkkinalain 14 §:n 1 momentin säännökseen. Vastaavasti saadun hyödyn huomioinnon voidaan katsoa sisältyvän siirtopalvelujen kohtuullisen hinnoittelun vaatimukseen. Sähkömarkkinalakia on kuitenkin tarpeen täydentää hyötyjen huomioimisen osalta, jotta lain sisältö olisi tältä osin yksiselitteinen. Lain täsmennystä ei ole tarpeen rajoittaa pelkästään uusiutuviin energialähteisiin, koska esimerkiksi kaikesta hajautetusta tuotannosta voi aiheutua samankaltaisia hyötyjä.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Esityksellä pantaisiin täytäntöön RES-E –direktiivin vaatimukset sähkön alkuperätakuujärjestelmästä ja uusiutuvia energialähteitä hyödyntävien voimalaitosten verkkoon pääsystä sekä uuden sähkön sisämarkkinadirektiivin vaatimukset sähkön alkuperän ilmoittamisesta. Muutokset ehdotetaan pantavaksi täytäntöön säätämällä laki sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta sekä täsmentämällä sähkömarkkinalain 9 ja 14 §:ien eräitä säännöksiä. Tarkemmat säännökset sähkön alkuperätakuista sekä sähkön alkuperän ilmoittamisesta ehdotetaan annettavaksi valtioneuvoston asetuksella.

Sähkön alkuperätakuujärjestelmän ja alkuperän ilmoittamista koskevien säännösten tavoitteena on lisätä sähkömarkkinoiden avoimuutta tarjoamalla sähkönkäyttäjille helposti saatavilla olevaa ja asianmukaista tietoa sähkön energialähteistä sekä niiden eräistä ympäristövaikutuksista. Tätä kautta järjestelmät helpottaisivat sähkömyyjän valitsemista ostettavan sähkön energialähteeseen perustuen. Tavoitteena on myös lisätä sähkönkäyttäjien tietämystä sähköntuotannosta ja siitä aiheutuvista ympäristövaikutuksista sekä edistää ympäristöystävällisemmän sähkön tuottamista. Sähkömyyjät voisivat hyödyntää sähkön alkuperätakuuta uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön markkinoinnissa sähkönkäyttäjille. Tämän lisäksi alkuperätakuuta

voitaisiin hyödyntää uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön sertifiointikaupassa. Suomeen ei kuitenkaan ehdoteta tässä yhteydessä luotavaksi ostovelvoitteisiin tai uusiin tukimuotoihin perustuvaa sertifiointijärjestelmää. Sähkön alkuperätakuuta koskeva järjestelmä voisi toimia kuitenkin jatkossa tarvittaessa myös perustana uusiutuvia energialähteitä koskeville mahdollisille uusille tukijärjestelmille. Tämän ohella voidaan arvioida, että monet EU:n jäsenvaltiot tulevat jatkossa edellyttämään kaikelta maahantuodulta, uusiutuviin energialähteisiin perustuvana markkinoidulta sähköltä virallista alkuperätakuuta. Sähkön tuottajat voisivat hyödyntää sähkömyyjien suuntaan alkuperätakuuta selvityksenä, jonka sähkömyyjät mahdollisesti edellyttävät myyntiin ostamastaan sähköstä voidakseen varmistaa sähkönkäyttäjille ilmoitettavat energialähteiden tiedot oikeiksi uusiutuvien energialähteiden osalta.

Verkkoon pääsyä koskevien ehdotusten tavoitteena on selkeyttää sähkömarkkinalakia siten, että voimalaitosten liittämistä syntyvä hyöty otetaan huomioon sähkön siirtoa ja jakelua sekä liittämistä koskevissa tariffeissa. Tämän lisäksi tavoitteena on parantaa liittämistä koskevien teknisten sääntöjen julkaisemista sekä varmistaa se, että liittäjät saavat verkonhaltijoilta kattavan ja riittävän yksityiskohtaisen arvion liittymiskustannuksista. Muutokset selkeyttäisivät tältä osin sähkömarkkinalain soveltamista.

Ehdotuksessa on varauduttu myös valmistavana olevan CHP-direktiivin alkuperätakuuta ja verkkoon pääsyä koskeviin velvoitteisiin.

2.2. Keskeiset ehdotukset

2.2.1. Sähkön alkuperän varmentaminen

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi vapaaehtoisuuteen perustuva sähkön alkuperätakuujärjestelmä, joka ominaisuuksiensa puolesta täyttäisi RES-E –direktiivin vaatimuksen jäsenvaltion varmistamasta uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön alkuperän oikeellisuudesta. Ehdotettavan järjestelmän menettelytavoissa hyödynnettäisiin euroopalaisen RECS-sertifiointijärjestelmän kokemuksia.

Sähkön alkuperätakuu tulisi myöntää sähköntuottajan pyynnöstä uusiutuvista energianlähteistä tuotetulle sähkölle. Uusiutuvista energialähteistä tuotettu sähkö määriteltäisiin samalla tavoin kuin RES-E -direktiivin 2 artiklassa. Uusiutuvista energialähteistä tuotetulla sähköllä tarkoitettaisiin ensinnäkin yksinomaan uusiutuviin energialähteisiin (tuu-li-, aurinko-, maalämpö-, aalto- ja vuo-rovesienergia sekä vesivoima, biomassaa, kaatopaikkakaasut, jäteveden käsittelylaitosten kaasut ja biokaasut) perustuvaa tuotantoa sekä sitä osuutta tuotannosta perinteisiä polttoaineita käyttävissä voimalaitoksissa, joka tuotetaan uusiutuvasta energiasta. Alkuperätakuujärjestelmään kuuluvista energialähteistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella, jolloin valmisteilla olevan CHP-direktiivin alkuperätakuun liittäminen järjestelmään voitaisiin toteuttaa asetusmuutoksella.

Alkuperätakuu voitaisiin myöntää joko tuotettua energiamäärää kohden (esimerkiksi yksi alkuperätakuutodistus vastaisi yhden, kymmenen tai sadan megawattitunnin suuruisuutta tuotantoa, jonka lisäksi todistuksessa ilmoitettaisiin tuotantoajankohta) tai tietyille ajanjaksoille (esimerkiksi alkuperätakuutodistus kuuden kuukauden tai yhden vuoden tuotannosta, jolloin todistuksessa lisäksi ilmoitettaisiin tuotantomäärä kyseisenä ajanjaksona). Mikäli alkuperätakuutodistus myönnettäisiin tuotettua energiamäärää kohden, järjestelmän alkuperätodistuksia voitaisiin käyttää vapaaehtoisessa sertifikaattikaupassa. Alkuperätakuun tarkempi sisältö esitetään säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotettu järjestelmä edellyttää alkuperätakuita myöntävän elimen nimeämistä. Alkuperätakuita myöntävän elimen tärkeä ominaisuus on, ettei se ole itse osapuolena sähkökaupassa tai alkuperätakuiden kaupankäynnissä. Alkuperätakuiden myöntäminen esitetään järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltijan Fingrid Oyj:n tehtäväksi. Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija toimii jo ennestään sähkökauppojen selvittäjänä valtakunnallisella tasolla. Tässä ominaisuudessa järjestelmävastaava kantaverkonhaltija saa kantaverkkoon liitetyn tuotannon osalta myös alkuperätakuiden myöntämistä varten tarvittavat mittaustiedot. Jakeluverkkoihin liittyneen tuotannon osalta mittaustietojen toimit-

taminen järjestelmävastaavalle kantaverkonhaltijalle on mahdollista toteuttaa sähkökauppojen selvitykseen liittyvien tietojärjestelmien avulla. Myös muissa maissa toteutetuissa sertifikaattijärjestelmissä tehtävä on pääsääntöisesti annettu järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtäväksi.

Alkuperätakuu myönnettäisiin sähköntuottajan hakemuksesta, kun sähkön tuotantotapa ja sen energialähteet on varmennettu laissa tarkoitetun arviointilaitoksen toimesta. Hakija olisi tämän lisäksi velvollinen ilmoittamaan alkuperätakuun myöntäjälle alkuperätakuun myöntämisen edellyttämät tiedot, kuten esimerkiksi tiedot monipolttainekattilan polttoaineiden käytöstä. Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija myöntäisi alkuperätakuun mittaustietoihin ja sähkön tuottajan ilmoittamiin tietoihin perustuen. Alkuperätakuiden myöntäjän tehtävänä ei olisi valvoa sähköntuottajan ilmoittamien tietojen oikeellisuutta, mutta sen tulisi kuitenkin ilmoittaa valvontaviranomaiselle tapauksista, joissa se epäilee sähköntuottajan antaneen virheellistä tietoa alkuperätakuun saamiseksi.

Voimalaitosten tuotantotavan ja niiden käyttämien energialähteiden varmentaminen on luonteeltaan vaatimustenmukaisuuden arviointitoimintaa, jonka vuoksi tehtävä ehdotetaan annettavaksi valvontaviranomaisen hyväksymille arviointilaitoksille. RECS-hankkeessa voimalaitosten varmennuksesta on vastannut SFS Sertifiointi Oy. Myös RECS-hankkeen norjalaisella laitosten varmentajalla Det Norske Veritasilla on toimintaa Suomessa. Voimalaitosten varmentamisen avaamisella kilpailulle voidaan varmistaa kustannustehokas toiminta. Jotta alkuperätodistusten luotettavuus voidaan asianmukaisesti varmistaa, ehdotetaan arviointilaitoksille asetettavaksi laitosten riippumattomuuden ja ammatillisen pätevyyden varmistavat vaatimukset. Menettely edellyttää, että järjestelmää valvova viranomainen on hyväksynyt arviointilaitokset ja valvoo niiden toimintaa.

Alkuperätakuun myöntämisen, laitosten varmentamisen ja muiden vastaavien toimintojen valvontaan tulisi osoittaa vastuullinen viranomainen. Valvontaviranomaisen tehtävät esitetään annettavaksi sähkömarkkinoiden valvontaviranomaisena toimivalle Energiainfovirastolle. Ilmastopolitiikan vi-

ranomaistoimien järjestämisestä 30 päivänä tammikuuta 2003 tehdyn valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti myös päästökauppaan liittyvät viranomaistehtävät ovat tulossa Energiamarkkinaviraston hoidettavaksi. Päästökauppatoimintojen kanssa yhteinen viranomaisvalvonta olisi perusteltua etenkin siinä tapauksessa, että Euroopan unionin puitteissa muodostetaan tulevaisuudessa yhteinen sertifikaattimarkkina. Valvontaviranomaiselle ehdotetaan annettavaksi lain tavoitteiden edellyttämät toimivaltuudet ja tietojensaantioikeudet. Valvontatoiminta perustuisi jälkikäteen tapahtuvaan valvontaan.

2.2.2. Sähkön alkuperän ilmoittaminen

Sähkönmyyjille esitetään velvollisuutta ilmoittaa sähkökäyttäjille suunnatuissa sähkölaskuissa ja myyminenestämisineistossa uudessa sähkön sisämarkkinadirektiivissä edellytetyt tiedot edellisenä vuonna Suomessa myydyn sähkön tuottamiseen käytetyistä energialähteistä sekä niistä syntyneistä hiilidioksidipäästöistä ja radioaktiivista jätteistä. Myyjillä olisi lisäksi velvollisuus säilyttää tiedot kuuden vuoden ajan, jotta tietojen luotettavuus voitaisiin varmistaa jälkikäteen, mikäli siihen ilmenisi syytä.

Sähkönmyyjille asetettava velvollisuus koskee myyntiä loppukäyttäjille. Jotta sähkönmyyjä voisi täyttää sähkön alkuperää koskevan ilmoitusvelvoitteensa, ehdotetaan lakiin säännöstä, joka velvoittaa sähköntuottajaa, sähkön maahantuoja ja sähköntuottajaa ilmoittamaan sähkön ostajalle tämän pyynnöstä tiedot, joita tämä tarvitsee ostetusta sähköstä täyttääkseen ilmoitusvelvoitteen.

2.2.3. Uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön verkkoon pääsy

Sähkömarkkinalain liittämivelvollisuutta koskevaa 9 §:ää esitetään täsmennettäväksi siten, että säännöksessä todettaisiin selkeästi, että liittämistä koskevien ehtojen ja teknisten vaatimusten tulee olla tasapuolisia ja syrjimättömiä. Pykälän täsmennys ei muuta lain nykyistä sisältöä, koska liittymispalveluihin sovelletaan nykyiselläänkin lain 14 §:n yleisiä verkkopalveluiden tasapuolisuus- ja syr-

jimättömyysvaatimuksia. Tämän lisäksi verkkonhaltijoille esitetään säädettäväksi RES-E -direktiivin mukainen velvollisuus antaa liittyjälle pyynnöstä kattava ja yksityiskohtainen arvio liittymän kustannuksista. Muutokset koskisivat sekä sähkönkäyttöpaikkojen että kaikkien sähköntuotantolaitosten liittämistä.

Sähkömarkkinalain verkkopalveluiden hinnoittelun kohtuullisuutta koskevaa 14 §:ää esitetään täsmennettäväksi siten, että säännöksessä todettaisiin selkeästi, että verkkopalveluiden hinnoittelussa on otettava huomioon sähköntuotantolaitoksen liittamisestä aiheutuneet kustannukset ja hyödyt. RES-E -direktiivin vaatimuksen voimallisuuden verkkoon liittamisestä saadun hyödyn huomioonottamisesta voidaan katsoa sisältyvän verkkopalveluiden kohtuullisen hinnoittelun vaatimukseen jo nykyiselläänkin. Sähkömarkkinalakia on kuitenkin tarpeen täydentää hyötyjen huomioimisen osalta, jotta lain sisältö olisi tältä osin yksiselitteinen. Vaatimus liittamisestä aiheutuneiden hyötyjen huomioonottamisesta verkkopalveluiden hinnoittelussa koskisi uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön lisäksi kaikkea muutakin hajautettua sähköntuotantoa.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Sähkön alkuperän varmentamista koskeva järjestelmä on tarkoitus rahoittaa ensisijaisesti alkuperätakuuta hankkivien sähköntuottajien maksamalla maksuilla. Koska järjestelmä perustuu vapaaehtoisuuteen, siitä ei aiheudu pakollisia kustannuksia sähköntuottajille. Järjestelmästä aiheutuvien kustannusten määrä tulee riippumaan haettavien alkuperätakuiden määrästä. Mikäli myönnettävien alkuperätakuiden määrä jää vähäiseksi, niiden myöntämisestä vastaavan järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan Fingridin ei kannattane hankkia erityistä tietojärjestelmää tehtävän hoitamiseksi. Mikäli alkuperätakuiden kysyntä sen sijaan osoittautuu riittäväksi, työ kannattaa automatisoida tietojärjestelmän avulla. Tällaisen tietojärjestelmän investointi- ja käyttökustannusten arvioidaan olevan suuruusluokaltaan yhteensä noin 500 000 euroa kolmen ensimmäisen vuoden aikana.

Voimalaitosten varmentamisen kustannusten puolestaan arvioidaan RECS-hankkeesta saatujen kokemusten perusteella olevan suuruudeltaan noin 1 000 euroa varmennusta kohti. Kustannusten suuruus vaihtelee kuitenkin esimerkiksi voimalaitoksen sijainnin ja tyyppin perusteella. Voimalaitosten varmentamiseen liittyvien kustannusten osalta akkreditoitujen arviointilaitosten kilpailun arvioidaan pitävän hinnoittelun kohtuullisena. Energiamarkkinavirasto perisi vastaavasti valtion maksuperustelakiin (150/1992) perustuvia maksuja arviointilaitosten hyväksymiseen liittyvistä suoritteistaan. Uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön kaupallisten hyödyntämismahdollisuuksien parantumisen arvioidaan tuottavan taloudellista hyötyä näitä energialähteitä hyödyntäville sähköntuottajille.

Sähkön alkuperän ilmoittamiseen liittyvät velvoitteet lisäävät jossain määrin sähkömyyjien laskutukseen ja markkinointiin liittyvää työtä. Valtioneuvoston asetuksella annettavat tarkemmat säännökset pyritään laatimaan siten, ettei sähkömyyjille aiheutuisi suuria lisäkustannuksia laskutuksen yhteydessä annettavien tietojen määrän lisääntymisestä sekä alkuperätietojen keräämisestä. Suuri osa yrityksistä jakaa jo tälläkin hetkellä sähkön hankintaansa ja sen ympäristövaikutuksiin liittyvää tietoa, minkä vuoksi voidaan arvioida, että ehdotetusta järjestelmästä aiheutuvat lisäkustannukset voidaan pitää kohtuullisina.

Verkkoon pääsyyn liittyvillä esityksillä ei ole taloudellisia vaikutuksia, koska ne eivät muuta lain nykyistä sisältöä.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä on organisaatio- ja henkilöstövaikutuksia lähinnä uusia säännöksiä valvovassa Energiamarkkinavirastossa sekä kantaverkkoyhtiö Fingridissä. Energiamarkkinaviraston työmäärän arvioidaan lisääntyvän lakiin perustuvien uusien tehtävien johdosta alle yhden henkilötyövuoden verran. Energiamarkkinavirastolle ehdotetut hallinto- ja valvontatehtävät eivät edellytä virastolta laajamittaista valvottavien yritysten toiminnan

seurantaa ja siihen liittyvää tietojen keräämistä.

Kantaverkkoyhtiö Fingridille sähkön alkuperätakuiden myöntämisestä aiheutuva työmäärä tulee riippumaan paitsi myönnettävien alkuperätakuiden määrästä myös siitä, hankitaanko uuden tehtävän hoitamiseen erillinen tietojärjestelmä. Henkilöstövaikutuksen arvioidaan olevan kantaverkkoyhtiössä noin yhden henkilötyövuoden verran.

3.3. Ympäristövaikutukset

Ehdotettujen säännösten tavoitteena on edistää uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön markkinoille pääsyä. Tätä kautta esityksellä on myönteisiä ympäristövaikutuksia.

3.4. Vaikutukset sähkönkäyttäjiiin

Sähkön alkuperän varmentamista ja ilmoittamista koskevilla järjestelmillä pyritään parantamaan sähkönkäyttäjien mahdollisuutta saada tietoa sähköntuotannon ympäristövaikutuksista sekä helpottamaan sähkömyyjän valintaa ympäristönäkökohtien perusteella.

4. Asian valmistelu

4.1. Valmisteluvaiheet ja – aineisto

Kauppa- ja teollisuusministeriön energiaosasto asetti 29 päivänä marraskuuta 2001 sisäisen työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää ja analysoida eri toimintamalleja uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön edistämiseksi. Työryhmä jätti loppuraporttinsa 15 päivänä toukokuuta 2002. Työryhmä tarkasteli raportissaan voimassa olevien kotimaisten tukijärjestelmien toimivuutta sekä tukikäytäntöjä ja -menetelmiä eräissä muissa EU-maissa ja uusiutuvien energialähteiden tukemisen kytkentöjä muihin energia- ja ympäristöpoliittisiin toimiin. Työryhmä arvioi eri edistämismallien ja niiden muunnelmien ominaisuuksia ja soveltuvuutta Suomen oloihin. Työryhmä teki myös ehdotuksen sähkön alkuperätakuuta koskevaksi järjestelmäksi sekä RES-E –direktiivin edellyttämistä täsmennyksistä sähkömarkkinalakiin.

Kauppa- ja teollisuusministeriö järjesti lisäksi elokuussa 2003 lausuntokierroksen

sähkön alkuperän varmentamista ja ilmoittamista sekä sähkömarkkinalain 9 ja 14 §:ien muuttamista koskevista lakiehdotuksista.

4.2. Lausunnot

4.2.1. *Lausunnot uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön edistämiskeinoja koskeneesta raportista.*

Uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön edistämiskeinoja selvittäneen työryhmän raportista antoivat lausunnon valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Energiamarkkinavirasto, Kilpailuvirasto, Kuluttajavirasto, Energia-alan Keskusliitto ry, Sähköenergioliitto ry, Suomen Luonnonsuojeluliitto ry, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto ry ja kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj sekä Fortum Oyj.

Sähkön alkuperätakuuta koskeneesta ehdotuksesta lausunnon antaneista tahoista lähes kaikki kannattivat alkuperätakuujärjestelmän rakentamista RECS-hankkeen perustalle. Suomen Luonnonsuojeluliitto katsoi, että uusiutuvien energialähteiden määrittely on tehty RES-E –direktiivissä liian löyhin kriteerein. Kantaverkkoyhtiö Fingrid ilmoitti valmiutensa toimia alkuperätakuiden myöntäjänä, mutta huomautti, että voimalaitosten varmennukset tulisi antaa ulkopuolisten arviointilaitosten tehtäväksi ja, että voimalaitosten energialähteitä koskevien tietojen antajana olevan sähköntuottajan tulisi vastata tietojen oikeellisuudesta ja niiden oikeellisuuden valvonta puolestaan tulisi antaa viranomaisen tehtäväksi. Energiamarkkinavirasto ilmoitti valmiutensa ryhtyä alkuperätakuujärjestelmän tarvitsemaksi valvontaviranomaiseksi, mutta katsoi, että sille tulisi esittää tarvittavat lisäresurssit. Suomen Luonnonsuojeluliitto esitti valvontatehtävän antamista perustettavan energiaviraston tehtäväksi. Energia-alan Keskusliitto esitti valvontatehtävän antamista tullihallinnolle sekä Fortum kauppa- ja teollisuusministeriölle tai tullihallinnolle.

Lausunnonantajat kannattivat yleisesti työryhmän uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön verkkoon pääsyn edistämistä koskevia ehdotuksia. Energiamarkkinavirasto ja Kilpailuvirasto korostivat, etteivät ehdotukset saa johtaa kilpailun vääristymiseen sähkö-

markkinoilla. Energia-alan Keskusliitto katsoi, ettei uusiutuvia energialähteitä hyödyntävien voimalaitosten verkkoon liittämistä ja niiden verkkotariffeista ole tarpeen antaa erillisiä säännöksiä sähkömarkkinalakiin. Suomen Luonnonsuojeluliitto kiinnitti huomiota uusiutuvan ja hajautetun tuotannon liittymis- ja siirtomaksujen suureen vaihteluun eri jakelulaitosten alueella ja esitti, että kauppa- ja teollisuusministeriön tulisi vahvistaa maksuille yhteiset periaatteet.

4.2.2. *Lausunnot luonnoksesta hallituksen esitykseksi*

Lausunnon hallituksen esitystä koskeneesta luonnoksesta antoivat kauppa- ja teollisuusministeriön kauppa- ja teknologiaosastot, oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Energiamarkkinavirasto, Kilpailuvirasto, Kuluttajavirasto, kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj, Energia-alan Keskusliitto ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Luonnonsuojeluliitto ry, Sähköenergioliitto ry sekä Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto ry.

Lausunnonantajat pitivät yleisesti luonnoksessa valittua säätämistapaa sekä esitettyjä säännöksiä perusteltuina. Säännösehdotuksia sekä esitysluonnoksen perusteluita koskien esitettiin kuitenkin lukuisia täsmennyksiä, jotka on pyritty ottamaan mahdollisuuksien mukaan huomioon jatkovalmistelussa. Energia-alan Keskusliitto esitti selvitetäväksi ehdotetun lain valvonnan antamista Energiamarkkinaviraston asemesta tulliviranomaisille tai kauppa- ja teollisuusministeriölle.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

5.1. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista

Sähkön alkuperän varmentamista koskevan järjestelmän luomisella sekä sähkömarkkinalain 9 ja 14 §:iin ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä 27 päivänä syyskuuta 2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/77/EY sähköntuotannon edistämisestä uusiutuvista energialähteistä tuotetun

sähkön sisämarkkinoilla sisältämät velvoitteet. Direktiivin velvoitteet on saatettava voimaan kansallisesti 27 lokakuuta 2003 mennessä. Vastaavat velvoitteet sisältyvät myös Euroopan komission 22 päivänä heinäkuuta 2002 antamaan ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi hyötylämmön tarpeeseen perustuvan sähkön ja lämmön yhteistuotannon edistämisestä sisämarkkinoilla [KOM(2002) 415 lopullinen], jonka ehdotuksen käsittely on vireillä Euroopan unionin toimielimissä. Ehdotukseen sisältyvät alkuperätakuuta sekä verkkoon pääsyä koskevat velvoitteet on pyritty ottamaan huomioon lakiesityksessä sellaisina kuin ne ovat olleet Euroopan komission 23 päivänä

heinäkuuta 2003 antamassa muutetussa ehdotuksessa [KOM (2003) 416 lopullinen].

Ehdotetun lain tavoitteena on lisäksi panna kansallisesti täytäntöön sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 96/92/EY kumoamisesta 26 päivänä kesäkuuta 2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/54/EY säännökset sähkön alkuperän ilmoittamista koskevista sähkön vähittäismyyjän vähimmäisvelvoitteista. Nämä velvoitteet liittyvät sähkön alkuperän ilmoittamiseen sähkönkäyttäjille suunnatuissa sähkölaskuissa sekä markkinointimateriaalissa. Direktiivin velvoitteet on tältä osin pantava täytäntöön kansallisesti 1 heinäkuuta 2004 mennessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus.* Sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annetun lain tarkoituksena on säätää menettelytavoista, joita käyttäen sähköntuottaja voi halutessaan varmentaa tuottamansa sähkön alkuperän. Sähköntuottaja voisi siten alkuperätakuun avulla osoittaa tuottamansa sähkön alkuperän. Varmennusmahdollisuus on sähköntuottajalle vapaaehtoinen ja se kohdistuu erikseen säädettyihin sähköntuotantotapoihin ja energialähteisiin. Ehdotetun sähkön alkuperätakuujärjestelmän rinnalla tai sitä täydentämässä voisi olla myös muita varmennusjärjestelmiä, mikäli tällaisia syntyy kaupallisin perustein.

Sähkön alkuperän varmentamista koskevan järjestelmän tavoitteena on panna täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä 27 päivänä syyskuuta 2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/77/EY sähköntuotannon edistämiseksi uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön sisämarkkinoilla. Ehdotetussa laissa tarkoitettuja sähkön alkuperätakuuta myönnettäisiin ensivaiheessa ainakin mainitussa direktiivissä tarkoitetuista uusiutuvista energialähteistä tuotetulle sähkölle. Myöhemmässä vaiheessa sähkön alkuperätakuujärjestelmän piiriin voitaisiin liittää myös muita kuin uusiutuvia energialähteitä sekä erikseen määriteltyjä sähkön tuotantotapoja. Energialähteet, joista tuotetulle sähkölle myönnettäisiin alkuperätakuuta tämän lain mukaisesti säädettäisiin erikseen valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotetun lain tavoitteena on lisäksi panna kansallisesti täytäntöön sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 96/92/EY kumoamisesta 26 päivänä kesäkuuta 2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/54/EY säännökset sähkön alkuperän ilmoittamista

koskevista sähkön vähittäismyyjän vähimmäisvelvoitteista. Nämä velvoitteet liittyvät sähkön alkuperän ilmoittamiseen sähkönkäyttäjille suunnatuissa sähkölaskuissa ja markkinointimateriaalissa.

2 luku. Sähkön alkuperän varmentaminen

2 §. *Sähkön alkuperätakuu.* Sähkön alkuperätakuu sisältäisi aina tiedon sähkön tuotantotavasta ja sen energialähteistä sekä maininnan tuotantoajankohdasta ja –paikasta. Tämän lisäksi valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää, että sähkön alkuperätakuun tulisi sisältää myös tarkempia tietoja sähkön tuotantotavasta ja energialähteistä. Näillä tiedoilla annettaisiin tarvittaessa täydentävä kuva kyseisestä tuotantotavasta tai energialähteestä. Tämän vuoksi valtioneuvoston asetuksella säädettävät lisätiedot voisivat vaihdella eri tuotantotapojen ja eri energialähteiden välillä. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin esimerkiksi, että alkuperätakuusta tulisi ilmetä vesivoimalla tuotetun sähkön tapauksessa lisätietona kyseisen vesivoimalan teho.

Sähkön alkuperätakuuta koskevan järjestelmän ominaispiirteenä olisi, että alkuperätakuun saaneen sähköerän tuotantopaikka voitaisiin todentaa alkuperätakuun avulla voimailaitoskohtaisesti. Vastaavasti alkuperätakuun kautta voitaisiin todentaa alkuperätakuun saaneen sähköerän tuotantoajankohta. Näiden alkuperätakuujärjestelmän ominaispiirteiden avulla voitaisiin siten tarvittaessa varmistaa myös sähkön alkuperästä annetun tiedon paikkansapitävyys.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin sähkön tuotantotavat ja energialähteet, joista peräisin olevalle sähkölle myönnetään ehdotetussa laissa tarkoitettuja alkuperätakuuta. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin ensivaiheessa, että sähkön alkuperätakuuta myönnettäisiin uusiutuvista energialähteistä tuotetulle sähkölle. Uusiutuvista energialähteistä tuotetulla sähköllä tarkoitetaan tässä yhteydessä RES-E –direktiivin mukaisesti

määriteltyä uusiutuvilla energialähteillä tuotettua sähköä.

3 §. *Alkuperätakuun myöntäminen.* Alkuperätakuiden myöntäminen säädettäisiin järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltijan tehtäväksi. Alkuperätakuiden myöntäminen olisi yleinen palvelutehtävä, joka edellyttäisi järjestelmävastaavan palvelevan kaikkia alkuperätakuuta hakevia sähköntuottajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Palveluita tulisi tarjota sähköntuottajille yhtäläisin perustein ja niitä koskevien ehtojen tulisi olla tasapuolisia ja syrjimättömiä.

Järjestelmävastaavalla olisi oikeus periä alkuperätakuun myöntämiseen liittyvästä palvelusta kohtuullinen korvaus. Hinnoittelun kohtuullisuudella tarkoitetaan muun energiamarkkinalainsäädännön hinnoittelua koskevien periaatteiden mukaisesti, että hinnoittelun tulisi perustua aiheutuneisiin kustannuksiin ja, että toiminnan tuoton tulisi olla kohtuullinen. Toiminnan hyväksyttävänä pidettävän tuottotason tulisi heijastella tälle liike-toiminnalle luonteenomaista liikeriskiä. Toiminnassa tulisi myös pyrkiä kustannustehokkuuteen eli palveluiden hinnoittelun ja mahdollisimman alhaisten kustannusten välillä ei saisi olla huomattavaa eroa. Hinnoittelun kohtuullisuuteen liittyy myös hinnoittelun avoimuus. Tämän vuoksi alkuperätakuiden myöntämiseen liittyvien palveluiden myyntiehdot ja -hinnat tulisi julkaista.

Alkuperätakuu myönnettäisiin voimalaitoksenhaltijalle tämän pyynnöstä. Osuusvoimalaitoksen haltijana olevan yhtiön hakemuksesta alkuperätakuu voitaisiin myöntää myös suoraan voimalaitososuuksien haltijoille näiden osuuksien mukaisessa suhteessa. Tässä tapauksessa hakijana ja tämän lain mukaisten toimenpiteiden suorittajana olisi kuitenkin voimalaitosyhtiö, eivät sen osakkaat.

Alkuperätakuun myöntämisen edellytyksenä olisi, että sähkön tuotantotapa ja sen energialähteet on varmennettu ehdotetun lain mukaisesti ja, että hakija on ilmoittanut alkuperätakuun myöntämisen edellyttämät tiedot alkuperätakuiden myöntäjälle. Alkuperätakuiden myöntäminen on tarkoitus organisoida mahdollisimman kevyellä ja kustannustehokkaalla tavalla. Tämän vuoksi alkuperätakuun hakijan velvollisuutena olisi esittää al-

kuperätakuun myöntämisen edellytyksenä olevat selvitykset. Mikäli hakija ei täyttäisi alkuperätakuun myöntämiseksi asetettuja edellytyksiä, ei alkuperätakuuta voisi myöntää. Hakijalla olisi oikeus hakea alueelliselta hallinto-oikeudelta muutosta alkuperätakuiden myöntäjän päätökseen, mikäli hakija katsoisi, että alkuperätakuiden myöntäjä on evännyt alkuperätakuun perusteettomasti.

4 §. *Voimalaitoksen tuotantotavan ja sen käyttämien energialähteiden varmentaminen.* Alkuperätakuun myöntäminen edellyttäisi, että valvontaviranomaisena toimivan Energiamarkkinaviraston valtuuttama arviointilaitos olisi ennakolta varmentanut voimalaitoksen tuotantotavan ja sen käyttämät energialähteet. Voimalaitoksenhaltija, joka aikoo hakea alkuperätakuuta tuottamalleen sähkölle, tilaisi itse varmennuksen joltakin hyväksytyistä arviointilaitoksista sekä maksaisi suoraan arviointilaitokselle korvauksen tämän suorittamasta varmennuksesta. Varmennus olisi voimassa valtioneuvoston asetuksella säädettävän määräajan. Voimalaitoksenhaltijan velvollisuutena olisi myös hakea uusi varmennus siinä tapauksessa, että voimalaitoksen tuotantotavan tekniset ominaisuudet tai sen käyttämät energialähteet muuttuvat aikaisempaan varmennukseen nähden sen voimassaoloaikana tavalla, joka vaikuttaa tai voi vaikuttaa alkuperätakuiden myöntämiseen voimalaitoksen tuottamalle sähkölle. Varmennuksen toteutustavassa tulisi huomioida varmennettavan voimalaitoksen tekniset ominaisuudet ja energialähteet. Selvissä tapauksissa, kuten vesi- ja tuulivoimaloiden osalta, varmennus tulisi toteuttaa kevyemmän ja kustannuksiltaan edullisemmän menettelyn kautta kuin muita tuotantotapoja ja energialähteitä käyttävien voimalaitosten osalta.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää, että muuhun varmennusjärjestelmään perustuva varmennus rinnastetaan tässä pykälässä tarkoitettuun varmennukseen. Tällä tavalla olisi mahdollista hyödyntää muihin varmennusjärjestelmiin sisältyviä varmennuksia, mikäli ne täyttäsivät tässä laissa säädetyille varmennusmenettelylle asetettavat vaatimukset.

Arviointilaitoksen antaman varmennusdistuksen tulisi sisältää alkuperätakuun

myöntämisessä tarvittavat tiedot voimalaitoksen tuotantotavasta ja sen käyttämistä energialähteistä sekä vahvistuksen sille, että voimalaitoksen tuottama sähkö täyttää alkuperätakuun myöntämisen edellytykset. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä varmennuksesta ja varmennustodistuksen sisältämistä tiedoista.

5 §. *Tietojen antaminen voimalaitoksen tuotantotavasta ja energialähteistä.* Voimalaitoksenhaltijan tulisi antaa alkuperätakuun myöntäjälle alkuperätakuun myöntämisen edellyttämät tiedot. Ehdotettu pykälä sisältää säännökset voimalaitoksenhaltijan tätä koskevasta tietojenantovelvollisuudesta. Vastuu tietojen oikeellisuudesta olisi voimalaitoksenhaltijalla. Tämän lisäksi säädettäisiin voimalaitoksenhaltijan velvollisuudesta huolehtia siitä, että näiden tietojen luotettavuus voidaan varmistaa vähintään kuuden vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jota tiedot koskevat. Tietojen säilyttämisvelvollisuus mahdollistaisi myös sen, että tarvittaessa voitaisiin jälkikäteen tarkastaa alkuperätakuiden myöntämistä varten annettujen tietojen oikeellisuus.

Ilmoitusmenettelystä sekä tietojen säilyttämisestä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

6 §. *Alkuperätakuun epääminen määräajaksi.* Alkuperätakuun hakeminen olisi sähköntuottajille vapaaehtoista. Hakemalla alkuperätakuun tuottamalleen sähkölle sähköntuottaja pyrkisi kasvattamaan markkinoimansa sähkön taloudellista arvoa. Mahdollisten väärinkäytösten ennaltaehkäisemiseksi lakiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan valvontaviranomaisena toimiva Energiamarkkinavirasto voisi kieltää alkuperätakuiden myöntäjää myöntämästä alkuperätakuuta virheellisesti menellelle voimalaitoksenhaltijalle.

Kielto voitaisiin antaa, jos voimalaitoksenhaltija on sähkön alkuperätakuun saadakseen antanut virheellisiä tietoja taikka jättänyt antamatta tietoja arviointilaitokselle tai alkuperätakuun myöntäjälle. Lisäedellytyksenä on, että tästä menettelystä on ollut seurauksena sähkön alkuperätakuun myöntäminen perusteettomasti tai todellisuudessa tuotettua määrää olennaisesti suuremmalle sähkömäärälle. Kiellon antaminen edellyttäisi siten tuotuksellista toimintaa voimalaitoksenhaltijan

taholta. Kielto voitaisiin määrätä enintään kahden vuoden pituiseksi määräajaksi ja sen pituuden asettamisessa tulisi ottaa huomioon voimalaitoksenhaltijan menettelyn tuotuksellisuuden aste.

Arviointilaitoksen ja alkuperätakuun myöntäjän tulisi ilmoittaa Energiamarkkinavirastolle, jos se epäilee voimalaitoksenhaltijan alkuperätakuun saadakseen antaneen virheellisiä tietoja tai jättäneen antamatta tietoja, jotka liittyvät alkuperätakuun myöntämiseen. Ilmoitusvelvollisen tehtävänä ei kuitenkaan olisi arvioida sitä, olisiko menettelyn seurauksena mahdollisesti alkuperätakuun epääminen määräajaksi, vaan tämän arvioinnin tekeminen kuuluisi Energiamarkkinavirastolle.

7 §. *Arviointilaitos.* Arviointilaitoksella tarkoitettaisiin tässä laissa Energiamarkkinaviraston hyväksymää ETA-alueella toimivaa yhteisöä tai laitosta, joka täyttää arviointilaitokselle tässä laissa asetetut vaatimukset. Arviointilaitoksena ei voisi toimia luonnollinen henkilö.

8 §. *Arviointilaitokselle asetettavat vaatimukset ja arviointilaitoksen hyväksyminen.* Pykälässä säädettäisiin arviointilaitoksen hyväksymisen edellytyksistä. Arviointilaitoksella on keskeinen rooli alkuperätakuun myöntämisessä. Tämän vuoksi on tarpeen varmistua arviointilaitosten antamien varmennusten riittävästä ja tasaisesta laadusta. Näiden tavoitteiden täytyminen pyritään varmistamaan arviointilaitoksen hyväksymiselle asetettavilla vaatimuksilla.

Arviointilaitoksen edellytettäisiin ensinnäkin olevan toiminnallisesti ja taloudellisesti riippumaton sellaisista tahoista, joilla on alkuperätakuiden myöntämiseen liittyen välitön tai välillinen etu. Toiseksi laitoksen henkilökunnalla tulisi olla toimintaan liittyvä hyvä tekninen ja ammatillinen koulutus sekä riittävän laaja-alainen kokemus toimintaan perehdyttävissä tehtävissä. Kolmanneksi edellytettäisiin, että laitoksella on luotettava arvioitu ja valvottu menetelmä, jonka avulla sähkön alkuperän vaatimustenmukaisuus varmistetaan, sekä asianmukaiset ohjeet toimintaa ja sen seuranta varten.

Energiamarkkinaviraston tulisi hyväksyä vaatimukset täyttävä yhteisö tai laitos arviointilaitokseksi. Erityisestä syystä hyväksy-

minen voitaisiin antaa myös määräajaksi.

9 §. *Arviointilaitoksen toimintaa koskevista muutoksista ilmoittaminen.* Yhteisön tai laitoksen tulisi täyttää arviointilaitoksen hyväksymiselle asetetut edellytykset koko sen ajan, kun yhteisö tai laitos harjoittaa varmennustoimintaa. Arviointilaitoksen edellytetään ilmoittavan Energiamarkkinavirastolle toimintaansa koskevista muutoksista, joilla on vaikutusta arviointilaitokselle asetettujen vaatimusten täyttymiseen.

10 §. *Arviointilaitoksen hyväksymisen peruuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin arviointilaitoksen hyväksymisen peruuttamisen edellytyksistä sekä peruuttamista koskevasta menettelystä. Energiamarkkinavirasto voisi peruuttaa hyväksymisen ensiksikin siinä tapauksessa, että arviointilaitoksen havaitaan toimivan säännösten vastaisesti. Hyväksymisen peruuttaminen voisi tulla kysymykseen myös siinä tapauksessa, että yhteisö tai laitos ei täytä enää arviointilaitoksen hyväksymiselle asetettuja edellytyksiä.

Energiamarkkinaviraston on ennen hyväksymisen peruuttamista varattava arviointilaitokselle mahdollisuus korjata puute asetetussa määräajassa. Asetettavan määräajan tulee olla pituudeltaan sellainen, että arviointilaitoksella on tosiasiallinen mahdollisuus korjata havaittu puute. Jos puutetta ei korjata määräajassa, Energiamarkkinavirasto voisi peruuttaa hyväksymisen. Energiamarkkinavirasto voisi peruuttaa hyväksymisen myös arviointilaitoksen itsensä pyynnöstä. Tällaisessa tapauksessa hyväksymisen peruuttaminen voisi tapahtua suoraan hakemuksen perusteella.

3 luku. Sähkön alkuperän ilmoittaminen

11 §. *Sähkön alkuperän ilmoittaminen sähkölaskussa ja myyinnedistämisineistossa.* Pykälässä säädettäisiin niistä sähkön alkuperän ilmoittamista koskevista vähimmäistiedoista, jotka sähkönmyyjän tulisi ilmoittaa sähkönkäyttäjille suunnatuissa sähkölaskuissa tai niiden liitteissä sekä myyinnedistämisineistossa. Ilmoitusvelvoitetta tarkennettaisiin valtioneuvoston asetuksella annettavilla säännöksillä.

Sähkönkäyttäjille suunnatuissa sähkölas-

kuissa ja myyinnedistämisineistossa tulisi ilmoittaa sähkönmyyjän edellisen kalenterivuoden aikana Suomessa myymän sähkön tuottamiseen käytettyjen energialähteiden osuudet suhteessa myydyn sähkön kokonaismäärään. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset siitä, millä tavoin sähkön alkuperän ilmoittaminen tulisi toteuttaa. Asetuksella annettaisiin esimerkiksi tarkemmat säännökset siitä, minkälaisissa sähkölaskuissa ja myyinnedistämisineistossa tulisi antaa tässä pykälässä tarkoitettuja sähkön alkuperää koskevia tietoja.

Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin myös tarkemmat säännökset sähkön energialähteiden osuuksien laskemistavasta. Erityisiä säännöksiä olisi tarpeen antaa ainakin sähköpörsistä sekä ETA-alueen ulkopuolelta hankitun sähkön energialähteiden osuuksien laskemistavasta.

Energialähteitä koskevan tiedon lisäksi sähkölaskussa ja myyinnedistämisineistossa tulisi ilmoittaa julkiset tietolähteet, joista olisi saatavilla tietoja sähkönmyyjän edellisen kalenterivuoden aikana myymän sähkön energialähteistä syntyneistä hiilidioksidipäästöistä ja radioaktiivisista jätteistä. Nämä tiedot edellytetään ilmoitettavan julkisessa tietolähteessä myyjäkohtaisina tietoina kultakin kalenterivuodelta erikseen. Julkinen tietolähde voisi olla esimerkiksi internetsivu tai tilasto-julkaisu. Tiedot voitaisiin antaa myös asianomaisessa sähkölaskussa tai sen liitteessä taikka myyinnedistämisineistossa.

Tarkemmat säännökset sähkön energialähteistä syntyneiden hiilidioksidipäästöjen ja radioaktiivisten jätteiden määrän laskemistavasta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella säädettäisiin esimerkiksi, että ilmoitettavat tiedot voitaisiin laskea yleisesti käytössä olevien keskimääräisten tilastosuureiden kuten ominaispäästökertoimien tai vastaavankaltaisten muiden suureiden perusteella. Tämän lisäksi sähkönmyyjä voisi käyttää halutessaan myös oman sähkönhankintansa toteutuneita arvoja, mikäli nämä esimerkiksi johtaisivat myyjän kannalta edulliseen tulokseen. Säännöksissä ei kuitenkaan edellytettäisi selvitettävän voimalaitoskohtaista tai kalenterivuotta lyhyempään ajanjaksoon perustuvaa tietoa, koska tämänkaltaisten tietojen antaminen johtaisi erittäin kalliin

selvitys- ja todentamisjärjestelmän luomiseen ja ylläpitämiseen.

Sähkönmyyjän edellytetään huolehtivan siitä, että pykälässä tarkoitettujen tietojen luotettavuus voidaan varmistaa vähintään kuuden vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jota tiedot koskevat. Tämä velvoite mahdollistaa sen, että tietojen luotettavuus on tarvittaessa valvontaviranomaisen tarkistettavissa. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ilmoitusvelvoitteen piiriin kuuluvien tietojen säilyttämisestä.

Sähköntuottajalle, sähkön maahantuojalle ja sähkönmyyjälle ehdotetaan lisäksi säädettäväksi velvollisuus antaa sähkön ostajalle tämän pyynnöstä tiedot, jotka sähkön ostaja tarvitsee kaupan kohteena olevasta sähköstä 1 momentissa säädetyin velvoitteen täyttämiseksi.

4 luku. Täydentävät säännökset ja voimaantulo

12 §. *Valvonta.* Sähkön alkuperän varmentamista ja ilmoittamista koskevan lain valvonta sekä lakiin liittyvät hallintotehtävät ehdotetaan annettavaksi sähkömarkkina-alueella tarkoitettuna sähkömarkkinaviranomaisena toimivalle Energiamarkkinavirastolle. Sähkön alkuperän varmentaminen ja alkuperätakuiden myöntäminen tapahtuisi Energiamarkkinaviraston auktorisoimien arviointilaitosten sekä järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan toimesta. Valvontaviranomaisen tehtävänä olisi lainsäädännön toteutumisen yleisluontoinen seuranta sekä puuttuminen sellaisiin tilanteisiin, joissa toimijat eivät toteuta niille säädetyjä velvoitteita taikka toimivat niiden vastaisesti. Valvontaviranomaisen toimivalta olisi jälkikäteistä.

Kuluttaja-asiamies valvoo kuluttajansuojalain (38/1978) 2 luvun markkinointia koskevia säännöksiä. Pykälään ehdotetaan selvennettävää säännöstä siitä, ettei Energiamarkkinavirastolle tässä laissa säädetty valvontatehtävä rajoita kuluttaja-asiamiehen toimivaltaa markkinoinnin valvonnassa. Säännöksen tarkoituksena on lisäksi varmistaa, että kuluttaja-asiamies voisi vedota kuluttajansuojalain rinnalla tämän lain 3 luvun säännöksiin siltä osin kuin ne koskevat sähkön markkinointia

kuluttajille. Kuluttaja-asiamiehellä olisi siten Energiamarkkinaviraston valvontatehtävästä riippumaton toimivalta puuttua sähkön markkinointiin kuluttajille siitä huolimatta, että toiminta saattaisi rikkoa myös tämän lain 3 luvun säännöksiä.

13 §. *Tietojen antaminen Energiamarkkinavirastolle.* Säännöksessä säädettäisiin valvontaviranomaisena toimivan Energiamarkkinaviraston oikeudesta saada valvottavilta tiedot, joita se tarvitsee valvontatyössään. Tietojensaantioikeus rajoittuisi valvontatyön toteuttamiseksi tarpeellisiin tietoihin. Tietoja olisi annettava Energiamarkkinaviraston niitä erikseen pyytäessä.

Voimallisuudenhaltija, joka on hakenut sähkön alkuperätakuuta tai jolle sellainen on myönnetty, olisi velvollinen antamaan sähkön alkuperätakuiden oikeellisuuden valvomiseksi Energiamarkkinavirastolle voimallisuutensa tuotantotapaa ja sen käyttämiä energialähteitä sekä sen tuottamia sähkömääriä koskevia tietoja.

Järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkonhaltija ja arviointilaitos olisivat puolestaan velvollisia kehotuksesta antamaan Energiamarkkinavirastolle tietoja, jotka ovat tarpeen sähkön alkuperätakuiden oikeellisuuden tai tämän lain 2 luvussa säädettyjen velvoitteiden valvomiseksi. Säännöksen tarkoittamat tiedot voisivat ensinnäkin koskea sekä järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltijan että arviointilaitoksen toimintaa tämän lain mukaisia tehtäviä suorittaessaan. Tietojenantovelvoite koskisi tämän lisäksi myös alkuperätakuiden myöntämiseen liittyviä tietoja, joita järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkonhaltija tai arviointilaitos ovat saaneet alkuperätakuista hakeneista voimallisuudenhaltijoista alkuperätakuiden myöntämiseen liittyviä tehtäviä suorittaessaan.

Sähkönmyyjät olisivat puolestaan velvollisia antamaan Energiamarkkinavirastolle myymänsä sähkön energialähteitä koskevia tietoja, jotka ovat tarpeen tämän lain 3 luvussa säädettyjen velvoitteiden valvomiseksi. Tiedot voisivat koskea paitsi energialähteiden käyttöä myös niiden säännöksessä mainittuja ympäristövaikutuksia.

Energiamarkkinavirastolla olisi oikeus tarkastaa tietojen oikeellisuus valvottavan hal-

linnassa olevissa tiloissa, jotka eivät kuulu kotirauhan piiriin. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että Energiamarkkinavirasto pystyy tarvittaessa tehokkaasti varmistamaan valvonnassa tarvitsemiensa tietojen oikeellisuuden esimerkiksi suorittamalla katselmuksen voimalaitoksella.

14 §. *Pakkokeinot.* Valvontaviranomaisena toimivan Energiamarkkinaviraston olisi laiminlyöntejä tai virheellisiä menettelyitä havaitessaan velvoitettava säännösten vastaisesti menettelyt yrityksiä korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Säännöstä ei sovellettaisi kuitenkaan lain 5 §:ssä tarkoitettuun menettelyyn, josta mahdollisena seuraamuksena olisi alkuperätakuun epääminen määräajaksi.

Energiamarkkinavirasto voisi asettaa velvoitepäätöksensä taikka tässä laissa säädettyä tietojenantovelvoitetta koskevan päätöksensä tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon asettamisessa ja sen tuomitsemisessa maksettavaksi noudatettaisiin uhkasakkolaissa (1113/1990) säädettyä menettelyä.

15 §. *Alkuperätakuiden myöntäjän ja arviointilaitoksen velvoitteet niiden suorittaessa julkista hallintotehtävää.* Alkuperätakuiden myöntämistä sekä arviointilaitoksen varmennustehtävää olisi pidettävä perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuina julkisina hallintotehtävinä. Hyvän hallinnon periaatteiden turvaamiseksi yrityksen tulisi soveltaa näihin toimintoihin liittyviä tehtäviä suorittaessaan sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003), kielilakia (423/2003) ja hallintolakia (434/2003). Kielilain vaatimuksista olisi kuitenkin voitava poiketa alkuperätakuutodistuksessa ja varmennustodistuksessa käytettävän kielen osalta, jos asiakas sitä pyytää. Selvyyden vuoksi säädettäisiin myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999) sovellettavaksi. Velvollisuus soveltaa näitä julkisoikeudellisia säännöksiä rajoittuu yksinomaan julkisen hallintotehtävän piiriin kuuluviin toimintoihin. Säännöksiä ei sen sijaan sovellettaisi yrityksen niiden ulkopuolelle jääviin muihin toimintoihin.

Rikoslain 40 luvun (604/2002) nojalla alkuperätakuiden myöntämistehtäviä ja arviointilaitoksen tehtäviä hoitavat henkilöt olisivat näitä tehtäviä suorittaessaan rikosoikeudellisen virkavastuun piirissä, sillä näitä

henkilöitä olisi pidettävä rikoslain 40:11 tarkoitettuina julkista valtaa käyttävinä henkilöinä.

16 §. *Muutoksenhaku hallintopäätöksistä.* Energiamarkkinaviraston päätöksiin haettaisiin muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Ehdotus on yhdenmukainen hallintopäätösten suhteen noudatettavien yleisten menettelysääntösten kanssa. Valitusten käsittelijöinä toimisivat ensiasteena alueelliset hallinto-oikeudet. Ehdotettu menettely on perusteltu siitä syystä, että ratkaistavat asiat ovat luonteeltaan tyypillisiä hallinto- ja valvontaviranomaiselle kuuluvia asioita, joiden kohteena on maan eri puolille sijoittuvia yrityksiä, joista osa on myös kooltaan pieniä. Muutoksenhakutie on myös tarpeen laatia yhteneväiseksi alkuperätakuiden myöntämistä sekä varmennustodistuksia koskevien päätösten kanssa.

17 §. *Muutoksenhaku alkuperätakuiden myöntäjän ja arviointilaitoksen päätöksistä.* Perustuslain 124 §:ssä mainitun oikeusturvan toteutuminen edellyttää, että alkuperätakuiden myöntäjän ja arviointilaitoksen päätöksistä voidaan hakea oikaisua. Näissä tapauksissa annettuja päätöksiä koskeva muutoksenhaku olisi kaksivaiheinen. Ensiksi asianosaisen olisi pyydettävä alkuperätakuiden myöntäjää tai arviointilaitosta oikaisemaan alkuperätakuuta tai varmennustodistusta koskevan päätöksensä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisumenettelyssä saamaansa päätökseen tyytymätön voisi edelleen hakea siihen muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Pykälässä velvoitettaisiin alkuperätakuiden myöntäjä ja arviointilaitokset liittämään päätöksiinsä oikaisuvaatimusohjeet.

18 §. *Asetuksenantovaltuus.* Lain täytäntöönpanemiseksi tarpeelliset säännökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

19 §. *Voimaantulo.* Lain RES-E –direktiiviin perustuva sähkön alkuperätakuuta koskeva säännöstö ehdotetaan tulevaisuudessa voimaan 27 lokakuuta 2003, johon mennessä kyseinen direktiivi on pantava täytäntöön tai, mikäli esityksen käsittely on tuolloin vielä kesken, mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lain 3 lukuun sisältyvä säännös sähkön alkuperän

ilmoittamisesta puolestaan perustuu uuteen sähkön sisämarkkinadirektiiviin, jonka määrittäminen on täytäntöön pantava 1 heinäkuuta 2004 mennessä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lain 11 §:ssä säädettyä velvoitetta sovellettaisiin laskuihin ja myyminenestämiseen, jotka toimitetaan sähkökäyttäjille 1 heinäkuuta 2004 tai sen jälkeen.

1.2. Laki sähkömarkkinalain 9 ja 14 §:n muuttamisesta

9 §. Sähkömarkkinalain liittämismuutosta koskevaa 9 §:ää ehdotetaan täydennettäväksi ottamalla pykälän 2 momenttiin säännös, jonka mukaan liittämistä koskevien ehtojen ja teknisten vaatimusten tulee olla tasapuolisia sekä syrjimättömiä ja niissä on otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuuden ja tehokkuuden vaatimat ehdot. Verkonhaltijan tulisi julkaista liittämistä koskevat tekniset vaatimukset. Ehdotettu täsmennys ei muuttaisi lain sisältöä, koska vastaavat velvoitteet sisältyvät nykyisinkin lain 12 ja 14 §:ien säännöksiin. Ehdotettu täsmennys selkeyttäisi kuitenkin lain soveltamista, kun liittämismuutoksen keskeisin sisältö ilmenee samasta lainkohdasta. Lisäksi verkkonhaltijoille esitetään RES-E -direktiiviin sisältyvää velvollisuutta antaa liittymäpyynnöstä kattava ja yksityiskohtainen arvio liittämiskustannuksista. Ehdotetut muutokset koskisivat sekä sähkökäyttöpaikkojen että kaikkien voimalaitosten liittämistä sähköverkkoon.

14 §. Verkkopalveluiden hinnoittelua sääntelevää sähkömarkkinalain 14 §:ää esitetään täsmennettäväksi siten, että verkkopalveluiden hinnoittelussa on otettava huomioon kustannukset ja hyödyt, jotka aiheutuvat sähköntuotantolaitoksen liittamisestä sähköverkkoon. Tämän RES-E -direktiivin vaatimuksen voidaan katsoa sisältyvän sähkömarkkinalakiin jo nykyiselläänkin, mutta säännös on tältä osin tulkinnanvarainen. Tämän vuoksi olisi perusteltua lisätä kyseinen periaate säännökseen yksiselitteisesti. Säännöksessä tarkoitettuja hyötyjä ovat esimerkiksi verkostohäviöiden väheneminen sekä verkonhaltijan maksettaviksi kuuluvien ylempien verkotason maksujen väheneminen. Sähkömarkkinalain 14 §:n 2 momenttiin sisältyvä

kustannusvastaavuuden vaatimus verkkopalveluiden hinnoittelun perustana säilyisi kuitenkin edelleen, sillä muutoksen tavoitteena on parantaa verkkopalveluiden hinnoittelun kustannusvastaavuuden toteutumista eri asiakasryhmien välillä sekä verkonhaltijan eri tariffien välillä. Säännös ei merkitsisi myöskään siirtymistä liittymispistekohtaiseen hinnoitteluun, vaan sähkömarkkinalain 15 §:n säännökset pistehinnoittelun soveltamisesta kaikissa sähköverkoissa sekä etäisyydestä riippumattoman hinnoittelun soveltamisesta jakeluverkossa muodostaisivat edelleen perustan, jonka pohjalta verkkopalveluiden hinnoittelu rakennetaan. Vaatimus liittämistä aiheutuneiden hyötyjen huomioon ottamisesta verkkopalveluiden hinnoittelussa koskisi uusiutuviin energialähteisiin perustuvan sähköntuotannon ohella kaikkia muitakin sähköntuotantomuotoja.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun sähkön alkuperän varmentamista ja ilmoittamista koskevan lain sisältämien valtuutussäännösten nojalla on tarkoitusta sääntää valtioneuvoston asetus, jossa annettaisiin tarkemmat säännökset sähkön alkuperätakuujärjestelmästä.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin ensinnäkin sähkön tuotantotavat ja energialähteet, joista peräisin olevalla sähköllä myönnettäisiin laissa tarkoitettuja alkuperätakuita. Ensivaiheessa alkuperätakuita myönnettäisiin uusiutuvista energialähteistä tuotetulle sähkölle. Uusiutuvista energialähteistä tuotetulla sähköllä tarkoitetaan tässä yhteydessä RES-E -direktiivissä määriteltyä uusiutuvilla energialähteillä tuotettua sähköä eli yksinomaan uusiutuviin energialähteisiin (tuuli-, aurinko-, maalämpö-, aalto-, vuorovesienergia, vesivoima, biomassa, kaatopaikkakaasut, jäteveden käsittelylaitosten kaasut ja biokaasut) perustuvaa tuotantoa sekä sitä osuutta tuotannosta perinteisiä polttoaineita käyttävissä voimalaitoksissa, joka tuotetaan uusiutuvasta energiasta. Myöhemmässä vaiheessa on tarkoitus saattaa valmisteilla olevan sähkön ja lämmön yhteistuotantoa koskevan direktiivin soveltamisalaan kuuluvat

sähkön tuotantotavat alkuperätakuujärjestelmän piiriin.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin myös säätää, että alkuperätakuu voisi sisältää lain 2 §:ssä mainittuja tietoja täydentäviä tietoja sähkön tuotantotavasta ja sen energialähteistä. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää, että vesivoimalla tuotettua sähköä koskevassa alkuperätakuussa tulee ilmetä asianomaisen vesivoimalaitoksen tuotantokapasiteetti.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin arviointilaitoksen antaman varmuuden voimassaoloajasta. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää, että muuhun varmuusjärjestelmään perustuva varmuus rinnastetaan tässä laissa säädettyyn varmuukseen. Asetuksella on tarkoitus säätää, että eurooppalaiseen RECS-hankeeseen liittyvä varmuus rinnastettaisiin ehdotetussa laissa tarkoitettuun varmuukseen. Tämä on perusteltua sen vuoksi, että ehdotetun lain mukainen varmuusmenettely on tarkoitus rakentaa RECS-hankkeen varmuusmenettelyn pohjalle. Edelleen valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä varmuuksesta ja varmuustodistuksen sisältämistä tiedoista sekä siitä ilmoitusmenettelystä, jonka perusteella alkuperätakuun hakija toimittaa alkuperätakuun myöntämisen edellyttämät tiedot alkuperätakuiden myöntäjälle. Tarvittaessa annettaisiin asetuksella myös tarkempia säännöksiä alkuperätakuiden myöntämiseen liittyvien sähkön tuotantotapaa ja energialähteitä koskevien tietojen säilyttämisestä.

Ehdotetun sähkön alkuperän varmentamista ja ilmoittamista koskevan lain 11 §:n valtuutussäännöksen nojalla on tarkoitus säätää erillinen valtioneuvoston asetus, jossa annettaisiin tarkemmat säännökset sähkön alkuperän ilmoittamisesta sähkökäyttäjille suunnatussa laskutuksessa ja myyninedistämisaineistossa. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin siitä, millä tavoin sähkön alkuperän ilmoittaminen tulisi toteuttaa. Asetuksella annettaisiin esimerkiksi tarkemmat säännökset siitä, minkälaisissa sähkölaskuissa ja

myyninedistämisaineistossa tulisi antaa tässä pykälässä tarkoitettuja sähkön alkuperää koskevia tietoja. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin myös tarkemmat säännökset sähkön energialähteiden osuuksien laskemistavasta. Erityisiä säännöksiä olisi tarpeen antaa ainakin sähköpörssistä sekä ETA-alueen ulkopuolelta hankitun sähkön energialähteiden osuuksien laskemistavasta. Asetuksella annettaisiin edelleen säännökset sähkön energialähteistä syntyneiden hiilidioksidipäästöjen ja radioaktiivisten jätteiden määrän laskemistavasta. Asetuksella säädettäisiin esimerkiksi, että ilmoitettavat tiedot voitaisiin laskea yleisesti käytössä olevien keskimääräisten tilastosuureiden kuten ominaispäästökertoimien tai vastaavankaltaisten muiden suureiden perusteella. Tämän lisäksi sähkömyyjä voisi käyttää halutessaan myös oman sähkönhankintansa toteutuneita arvoja, mikäli nämä esimerkiksi johtaisivat myyjän kannalta edulliseen tulokseen. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin lisäksi antaa tarkempia säännöksiä sähkön alkuperää koskevan ilmoitusvelvoitteen piiriin kuuluvien tietojen säilyttämisestä.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 27 lokakuuta 2003, johon mennessä RES-E – direktiivi on viimeistään pantava täytäntöön tai, mikäli esityksen käsittely on tuolloin vielä kesken, mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lain 3 lukuun sisältyvä säännös sähkön alkuperän ilmoittamisesta puolestaan perustuu uuteen sähkön sisämarkkinadirektiiviin, jonka mainittu velvoite on täytäntöön pantava 1 heinäkuuta 2004 mennessä. Velvoitteen käytännön toteutus edellyttää myös riittävän valmistautumisajan varaamista sähkömyyjille. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lain 11 §:ssä säädetyä velvoitetta sovellettaisiin laskuihin ja myyninedistämisaineistoon, jotka toimitetaan sähkökäyttäjille 1 heinäkuuta 2004 tai sen jälkeen.

*Lakiehdotukset***1.****Laki****sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tällä lailla säädetään menettelyistä, joita käyttäen voimalaitoksen haltija voi varmentaa erikseen säädetyillä tuotantotavoilla ja erikseen säädetyistä energialähteistä tuottamansa sähkön alkuperän sekä sähkön alkuperän ilmoittamista koskevista sähkönmyyjän vähimmäisvelvoitteista. Sähkön alkuperän varmentamisessa voidaan käyttää tässä laissa säädetyn sähkön alkuperätakuun asemesta myös muita varmennustapoja.

2 luku

Sähkön alkuperän varmentaminen

2 §

Sähkön alkuperätakuu

Sähkön alkuperätakuu sisältää tiedon sähkön tuotantotavasta ja sen energialähteistä sekä maininnan tuotantoajankohdasta ja -paikasta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että sähkön alkuperätakuun tulee sisältää myös muita sähkön tuotantotapaa ja sen energialähteitä koskevia tietoja.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään säh-

kön tuotantotavat ja energialähteet, joista peräisin olevalle sähkölle myönnetään alkuperätakuuta tämän lain mukaisesti.

3 §

Alkuperätakuun myöntäminen

Järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltijan tehtävänä on myöntää sähkön alkuperätakuuta sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla. Alkuperätakuun myöntämiseen liittyvän palvelun hinnoittelun on oltava kohtuullista. Palvelun myyntiehdot ja -hinnat tulee julkaista.

Sähkön alkuperätakuu on myönnettävä pyynnöstä tämän lain soveltamispiiriin kuuluvalla tuotantotavalla tuotetulle sähkölle ja tämän lain soveltamispiiriin kuuluvista energialähteistä tuotetulle sähkölle, jos:

1) sähkön tuotantotapa ja sen energialähteet on varmennettu tämän lain mukaisesti; ja

2) hakija on ilmoittanut alkuperätakuun myöntämisen edellyttämät tiedot alkuperätakuun myöntäjälle.

4 §

Voimalaitoksen tuotantotavan ja sen käyttämien energialähteiden varmentaminen

Arviointilaitoksen on varmennettava voimalaitoksen tuotantotapa ja sen käyttämät energialähteet ennen kuin voimalaitoksen

tuottamalle sähkölle voidaan myöntää alkuperätakuuta. Varmennus on voimassa valtioneuvoston asetuksella säädettävän määräajan. Varmennus on sen voimassaoloaikana uudistettava, jos voimalaitoksen tuotantotavan tekniset ominaisuudet tai sen käyttämät energialähteet muuttuvat aikaisempaan varmennukseen nähden tavalla, joka vaikuttaa tai voi vaikuttaa alkuperätakuiden myöntämiseen voimalaitoksen tuottamalle sähkölle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää, että muuhun varmennusjärjestelmään perustuva varmennus rinnastetaan tässä laissa säädettyyn varmennukseen.

Arviointilaitoksen antaman varmennustodistuksen tulee sisältää alkuperätakuun myöntämisessä tarvittavat tiedot voimalaitoksen tuotantotavasta ja sen käyttämistä energialähteistä sekä vahvistuksen sille, että voimalaitoksen tuottama sähkö täyttää alkuperätakuun myöntämisen edellytykset. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä varmennuksesta ja varmennustodistuksen sisältämistä tiedoista.

5 §

Tietojen antaminen voimalaitoksen tuotantotavasta ja energialähteistä

Voimalaitoksen haltijan on ilmoitettava alkuperätakuun myöntäjälle tiedot sähkön tuotantotavasta sekä niistä energialähteistä, joita voimalaitos on käyttänyt sähkön alkuperätakuun kohteena olevan sähkömäärän tuottamiseen. Voimalaitoksen haltijan tulee huolehtia siitä, että käytettyä tuotantotapaa ja käytettyjä energialähteitä koskevien tietojen luotettavuus voidaan varmistaa vähintään kuuden vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jota tiedot koskevat. Tarkempia säännöksiä ilmoitusmenettelystä sekä tuotantotapaa ja energialähteitä koskevien tietojen säilyttämisestä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Alkuperätakuun epäminen määräajaksi

Energiamarkkinavirasto voi kieltää myöntämästä sähkön alkuperätakuuta voimalaitok-

sen haltijalle joka on hakenut sähkön alkuperätakuuta tai, jolle sellainen on myönnetty, enintään kahden vuoden pituiseksi määräajaksi, jos voimalaitoksen haltija on sähkön alkuperätakuun saadakseen antanut virheellisiä tietoja arviointilaitokselle tai alkuperätakuun myöntäjälle taikka jättänyt antamatta arviointilaitokselle tai alkuperätakuun myöntäjälle tietoja ja tästä menettelystä on ollut seurauksena, että sähkön alkuperätakuu on myönnetty perusteettomasti tai todellisuudessa tuotettua määrää olennaisesti suuremmalle sähkömäärälle.

Arviointilaitoksen ja sähkön alkuperätakuun myöntäjän on ilmoitettava Energiamarkkinavirastolle, jos se epäilee voimalaitoksen haltijan menetelleen 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

7 §

Arviointilaitos

Arviointilaitoksella tarkoitetaan tässä laissa Energiamarkkinaviraston hyväksymää ETA-alueella toimivaa yhteisöä tai laitosta, joka täyttää arviointilaitokselle asetettavat vaatimukset.

8 §

Arviointilaitokselle asetettavat vaatimukset ja arviointilaitoksen hyväksyminen

Arviointilaitoksen tulee täyttää seuraavat vaatimukset:

1) laitos on toiminnallisesti ja taloudellisesti riippumaton sellaisista tahoista, joilla on asiassa välitön tai välillinen etu;

2) laitoksen henkilökunnalla on hyvä tekninen ja ammatillinen koulutus sekä riittävän laaja-alainen kokemus toimintaan perehdyttämissä tehtävissä; sekä

3) laitoksella on luotettavaksi arvioitu ja valvottu menetelmä, jonka avulla sähkön alkuperän vaatimustenmukaisuus varmistetaan, sekä asianmukaiset ohjeet toimintaa ja sen seuranta varten.

Energiamarkkinaviraston on hyväksyttävä vaatimukset täyttävä yhteisö tai laitos tässä laissa tarkoitetuksi arviointilaitokseksi. Hy-

väksyminen voidaan antaa määräajaksi, jos siihen on erityinen syy.

9 §

Arviointilaitoksen toimintaa koskevista muutoksista ilmoittaminen

Arviointilaitoksen on ilmoitettava Energiamarkkinavirastolle toimintaansa koskevista muutoksista, joilla on vaikutusta asetettujen vaatimusten täyttymiseen.

10 §

Arviointilaitoksen hyväksymisen peruuttaminen

Jos arviointilaitos toimii säännösten vastaisesti taikka ei täytä hyväksymiselle asetettuja vaatimuksia, Energiamarkkinaviraston on kehotettava arviointilaitosta korjaamaan puute määräajassa. Jos puutetta ei korjata määräajassa, Energiamarkkinavirasto voi peruuttaa hyväksymisen.

3 luku

Sähkön alkuperän ilmoittaminen

11 §

Sähkön alkuperän ilmoittaminen sähkölaskussa ja myynninedistämisaineistossa

Sähkönmyyjän tulee ilmoittaa sähkönkäyttäjille suunnatuissa sähkölaskuissa tai niiden liitteissä sekä myynninedistämisaineistossa Suomessa myymänsä sähkön alkuperää koskevia tietoja seuraavasti:

- 1) sähkönmyyjän edellisen kalenterivuoden aikana myymän sähkön tuottamiseen käytettyjen energialähteiden osuudet suhteessa myydyn sähkön kokonaismäärään; sekä
- 2) viittaus julkisiin tietolähteisiin, joissa on saatavilla tietoja sähkönmyyjän edellisen kalenterivuoden aikana myymän sähkön energialähteistä syntyneistä hiilidioksidipäästöistä ja radioaktiivisista jätteistä.

Sähkönmyyjän tulee huolehtia siitä, että 1 momentissa tarkoitettujen tietojen luotettavuus voidaan varmistaa vähintään kuuden

vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jota tiedot koskevat.

Sähköntuottaja, sähkön maahantuoja ja sähkönmyyjä ovat velvollisia antamaan sähkön ostajalle tämän pyynnöstä tiedot, jotka sähkön ostaja tarvitsee kaupan kohteena olevasta sähköstä 1 momentissa säädetyin velvoitteen täyttämiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) sähkön alkuperän ilmoittamisavasta;
- 2) sähkön energialähteiden osuuksien laskemistavasta;
- 3) sähkön energialähteistä syntyneiden hiilidioksidipäästöjen ja radioaktiivisten jätteen määrän laskemistavasta; sekä
- 4) ilmoitusvelvoitteen piiriin kuuluvien tietojen säilyttämisestä.

4 luku

Täydentävät säännökset ja voimaantulo

12 §

Valvonta

Energiamarkkinaviraston tehtävänä on valvoa tämän lain noudattamista.

Tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten estämättä valvotaan kuluttajansuojalain (38/1978) nojalla markkinoinnin lainmukaisuutta markkinoitaessa sähköä kuluttajille.

13 §

Tietojen antaminen Energiamarkkinavirastolle

Voimalaitoksen haltija, joka on hakenut sähkön alkuperätakuuta tai jolle sellainen on myönnetty, on velvollinen kehotuksesta antamaan sähkön alkuperätakuiden oikeellisuuden valvomiseksi Energiamarkkinavirastolle voimalaitoksensa tuotantotapaa ja sen käytämiä energialähteitä sekä sen tuottamia sähkömääriä koskevia tietoja.

Järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkonhaltija ja arviointilaitos ovat velvollisia kehotuksesta antamaan Energiamarkkinavirastolle tietoja, jotka ovat tarpeen sähkön al-

kuperätakuiden oikeellisuuden tai tämän lain 2 luvussa säädettyjen velvoitteiden valvomiseksi.

Sähkönmyyjä on velvollinen kehotuksesta antamaan Energiamarkkinavirastolle myymänsä sähkön energialähteitä koskevia tietoja, jotka ovat tarpeen tämän lain 3 luvussa säädettyjen velvoitteiden valvomiseksi.

Energiamarkkinavirastolla on oikeus tarkastaa tietojen oikeellisuus valvottavan hallinnassa olevissa tiloissa, jotka eivät kuulu kotirauhan piiriin.

14 §

Pakkokeinot

Jos joku rikkoo tai laiminlyö tässä laissa tai sen nojalla annetuissa sääöksissä säädettyjä velvoitteitaan, Energiamarkkinaviraston on velvoitettava hänet korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä.

Energiamarkkinavirasto voi asettaa 1 momentissa tarkoitetun velvoitepäätöksen säädettävässä tässä laissa säädettyä tietojenanto-velvoitetta koskevan päätöksensä tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon asettamisessa ja sen tuomitsemisessa maksettavaksi noudatetaan uhkasakkolaissa (1113/1990) säädettyä menettelyä.

15 §

Alkuperätakuiden myöntäjän ja arviointilaitoksen velvoitteet niiden hoitaessa julkista hallintotehtävää

Alkuperätakuiden myöntäjän ja arviointilaitoksen on tässä laissa tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan noudatettava, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), kielilaissa (423/2003) ja hallintolaissa (434/2003) säädetään. Asiakkaan pyynnöstä voidaan kuitenkin poiketa kielilain vaatimusten soveltamisesta sähkön alkuperätakuussa ja varmennustodistuksessa käytettävän kielen osalta.

16 §

Muutoksenhaku hallintopäätöksistä

Energiamarkkinaviraston tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

17 §

Muutoksenhaku alkuperätakuiden myöntäjän ja arviointilaitoksen päätöksistä

Alkuperätakuiden myöntäjän sähkön alkuperätakuuta koskevaan päätökseen ja arviointilaitoksen varmennustodistusta koskevaan päätökseen saa hakea oikaisua päätöksen antajalta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusohjeet. Oikaisumenettelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Alkuperätakuiden myöntäjän ja arviointilaitoksen oikaisumenettelyssä antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

18 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

19 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2004. Lain 11 §:ssä säädettyä velvoitetta sovelletaan laskuihin ja myyninedistämisineistoon, jotka toimitetaan sähkönkäyttäjille 1 päivänä heinäkuuta 2004 tai sen jälkeen.

Ennen tämän lain voimaantumista voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**sähkömarkkinalain 9 ja 14 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun sähkömarkkinalain (386/1995) 9 §:n 2 momentti ja 14 §:n 3 momentti seuraavasti:

9 §

Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää verkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät sähkönkäyttöpaikat ja sähköntuotantolaitokset toiminta-alueellaan (*liittämisvelvollisuus*). Liittämistä koskevien ehtojen ja teknisten vaatimusten tulee olla tasapuolisia sekä syrjimättömiä ja niissä on otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuuden ja tehokkuuden vaatimat ehdot. Verkonhaltijan tulee julkaista liittämistä koskevat tekniset vaatimukset. Verkonhaltijan tulee antaa liittyjälle tämän pyynnöstä kattava ja riittävän yksityiskohtainen arvio liittymiskustannuksista.

14 §

Verkkopalvelujen hinnoittelussa ei saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajauksia. Siinä on kuitenkin otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuuden ja tehokkuuden vaatimat ehdot sekä kustannukset ja hyödyt, jotka aiheutuvat sähköntuotantolaitoksen liittamisestä verkkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Helsingissä 10 päivänä lokakuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kauppa- ja teollisuusministeri *Mauri Pekkarinen*

2.

Laki**sähkömarkkinalain 9 ja 14 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun sähkömarkkinalain (386/1995) 9 §:n 2 momentti ja 14 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

9 §

Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja koh-
tuullista korvausta vastaan liittää verkkoon-
sa tekniset vaatimukset täyttävät sähkön-
käyttöpaikat ja sähköntuotantolaitokset toi-
minta-alueellaan (liittämisvelvollisuus).

14 §

Verkkopalvelujen hinnoittelussa ei saa ol-
la perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua
ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajauksia.
Siinä on kuitenkin otettava huomioon säh-
köjärjestelmän toimintavarmuuden ja tehok-
kuuden vaatimat ehdot.

Ehdotus

9 §

Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja koh-
tuullista korvausta vastaan liittää verkkoon-
sa tekniset vaatimukset täyttävät sähkön-
käyttöpaikat ja sähköntuotantolaitokset toi-
minta-alueellaan (*liittämisvelvollisuus*). *Liit-
tämistä koskevien ehtojen ja teknisten vaa-
timusten tulee olla tasapuolisia sekä syrji-
mättömiä ja niissä on otettava huomioon
sähköjärjestelmän toimintavarmuuden ja
tehokkuuden vaatimat ehdot. Verkonhaltijan
tulee julkaista liittämistä koskevat tekniset
vaatimukset. Verkonhaltijan tulee antaa liit-
tyjälle tämän pyynnöstä kattava ja riittävän
yksityiskohtainen arvio liittymiskustan-
nuksista*

14 §

Verkkopalvelujen hinnoittelussa ei saa ol-
la perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua
ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajauksia.
Siinä on kuitenkin otettava huomioon säh-
köjärjestelmän toimintavarmuuden ja tehok-
kuuden vaatimat ehdot *sekä kustannukset ja
hyödyt, jotka aiheutuvat sähköntuotanto-
laitoksen liittamisestä verkkoon.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
200.*